

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบล็อกแบบเต็มรูปแบบ

ปริญญานิพนธ์

ของ

จิณณภัส ศรีทรง

- ๑ เม.ย. ๒๕๔๒

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม ๒๕๔๑

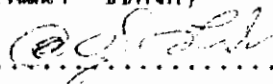
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานี้เรียบร้อยแล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(ดร.พัฒนา จัชพงศ์)

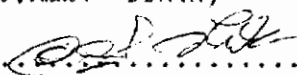
.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อาวุธ วัฒนสิน)

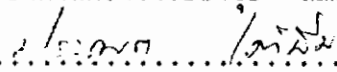
คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

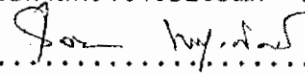
(ดร.พัฒนา จัชพงศ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อาวุธ วัฒนสิน)

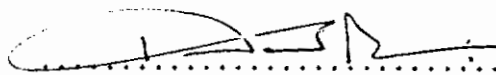
.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต เต่าจิม)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานี้ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่...12...เดือน...พฤษภาคม...พ.ศ. 2541

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ดร.พัฒนา ชัชพงศ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์อาวุธ วัฒนสิน กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจักษ์ เต้าฉิม และดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยชาวซึ่งในความกรุณา และกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่เย็นจิตต์ คุณพ่อปรง ศรีทรง ที่ได้ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ขอขอบพระคุณ อาจารย์อารีย์ เกษมรัตติ อาจารย์อิชยา แสงบรรเจิดศิลป์ อาจารย์ผาณิตา ดิษยเดช อาจารย์เกื้อกุล เตชะเสน และอาจารย์อรรณพ สุ่มประดิษฐ์ ที่กรุณาตรวจแก้ไขตลอดจนให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือ เพื่อใช้ในการทดลอง ขอขอบพระคุณคณะครูและนักเรียนส่วนการศึกษาอนุบาลโรงเรียนไพฑูริยมศึกษา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ที่ได้กรุณาให้ความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการศึกษาทดลองครั้งนี้

ขอขอบพระคุณสถาบันพัฒนาเด็กไทย-โพรเบล บริษัท โสสุ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด บริษัท วังอนุบาล จำกัด และอาจารย์เกื้อกุล เตชะเสน ที่ได้อนุเคราะห์ให้อุปกรณ์เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมมุมบล็อก ขอขอบคุณคุณเบญจวรรณ ศรีมารุต และคุณจงกล เกษมคุ้ม ที่กรุณา มาเป็นผู้ช่วยวิจัย ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท เอกการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุน และให้กำลังใจ และขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนาม ในที่นี้แต่มีส่วนช่วยในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณมารดา บิดา ที่ได้เลี้ยงดู และครูอาจารย์ที่ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

จิตต์มาส ศรีทรง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม	9
	ความหมายของพัฒนาการทางสังคม	9
	ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม	9
	พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย	11
	พฤติกรรมทางสังคมที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็ก	14
	งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม	17
	เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์	19
	ความหมายของการจัดประสบการณ์	19
	หลักการจัดประสบการณ์	19
	เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการเล่นมุมบล็อก	21
	สมมุติฐานการวิจัย	30
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	31
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	31
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	32
	การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ	33

การใช้เครื่องมือ	36
แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง	37
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	40
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	44
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	47
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	47
สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	47
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	47
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	48
อภิปรายผล	49
ข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า	54
ข้อเสนอแนะทั่วไป	56
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย	57
บรรณานุกรม	58
ภาคผนวก	64
ภาคผนวก ก	65
ภาคผนวก ข	85
ภาคผนวก ค	89
ภาคผนวก ง	108
ประวัติย่อของผู้วิจัย	117

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แบบแผนการทดลอง	38
2	วันและเวลาที่ดำเนินการทดลอง	39
3	ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนกับหลังการจัดประสบการณ์มุมลือแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง) และมุมลือแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)	45
4	ผลการเปรียบเทียบผลต่างพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมลือแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง) กับมุมลือแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)	46
5	แสดงผลคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมลือแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)	109
6	แสดงผลคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมลือแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)	110
7	แสดงผลคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมลือแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)	113
8	แสดงผลคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมลือแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)	114

บทที่ 1

บทนำ

บทนำ

✓ เด็กนับเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของสังคม เพราะเด็กในปัจจุบันคือผู้ที่จะเป็นผู้ใหญ่และเป็นผู้นำและมีส่วนร่วมในการดำรงอยู่ของสังคม ถ้าสังคมมีประชากรที่มีคุณภาพก็จะเป็นสังคมเจริญก้าวหน้า ซึ่งประชากรที่มีคุณภาพนั้นต้องได้รับการส่งเสริมตั้งแต่วัยเด็ก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2531 : 10) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยแรกเกิดถึง 6 ปี เพราะเป็นวัยที่เกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาในขั้นต่อไป ดังที่ฟรอยด์ (Freud) เชื่อว่าประสบการณ์ในวัยเด็กจะเป็นพื้นฐานของบุคลิกภาพเมื่อเด็กโตเป็นผู้ใหญ่ หากไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอในขั้นหนึ่งขั้นใดแล้ว อาจจะทำให้พัฒนาการในขั้นต่อไปเกิดการชะงักและมีอิทธิพลต่อบุคคลนั้นไปจนตลอดชีวิต ส่วน อิริคสัน (Erikson) ชี้ให้เห็นว่าปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว หากสภาพแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ช่วยสร้างให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีเด็กก็จะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Freud. 1961 ; Erikson. 1963) ฉะนั้น เด็กจึงควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสมรวมทั้งพฤติกรรมกรอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อให้เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่รับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อสังคม อันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ช่วงปฐมวัยเป็นวัยที่เด็กเริ่มรู้จักปรับตัวเข้ากับเพื่อนและเล่นกับเพื่อนได้ดีขึ้น เด็กจะเล่นกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อนที่สนิทมักเป็นเพศเดียวกับตน แต่มักจะเปลี่ยนเพื่อนเล่นไปเรื่อย ๆ มีการทะเลาะกันระหว่างเพื่อนบ่อยแต่ก็จะลืมได้ง่าย อีกทั้งยังเป็นวัยที่ชอบเล่นบทบาทสมมติ พฤติกรรมที่เด็กแสดงออก เช่น การร่วมมือ การยอมรับฟัง การเป็นผู้นำ อายุประมาณ 4 - 5 ปีขึ้นไป จึงจะรู้จักการแข่งขัน และในระยะปลายของวัยนี้ก็จะเริ่มรู้จักปฏิบัติตามความต้องการของสังคม (Social Need) เช่น การรับฟังเพื่อน การให้ความช่วยเหลือ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ม.ป.ป. : 3 ; พิชรี สวนแก้ว. 2536 : 24) จึงเห็นได้ว่าเด็กวัยนี้มีความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม ซึ่งถ้าเด็กมี

พฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของเด็กตามวัยก็จะช่วยให้เด็กปรับตัว
 เพื่อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันนั้น สำนักงาน
 คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญต่อเด็กมาก เนื่องจากเด็กจะ
 เรียนรู้พฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม และพฤติกรรมทางสังคมที่จำเป็นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับ
 กลุ่มเพื่อน ซึ่งจะเป็นการสร้างเสริมบุคลิกภาพของเด็กเพื่อเตรียมตัวสู่วัยผู้ใหญ่ (สำนักงาน
 คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2522 : 287 - 289) การที่เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมไม่
 เหมาะสม เช่น ก้าวร้าว ขาดความรับผิดชอบ เอาแต่ใจตนเอง ฯลฯ จะทำให้เด็กปรับตัวเข้า
 กับผู้อื่นได้ยากและอาจก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงต่อไปในอนาคตได้ แต่ถ้าเด็กได้รับการอบรม
 บ่มเพาะพฤติกรรมที่เหมาะสมตามกฎเกณฑ์ของสังคม จะส่งผลให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้
 และเรียนรู้บทบาทของตนเองเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
 2537 : 53 - 57) ดังนั้น เด็กปฐมวัยจึงควรได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมด้วยกิจกรรม
 ที่เหมาะสมกับวัย และความต้องการของเด็ก

การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัยนี้ แบนดูรา (Bandura) กล่าวว่า เด็กจะ
 เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยการสังเกต (Observational Learning)
 หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modelling) ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้นอาจ
 เป็นตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น หนังสือ หรือภาพก็ได้ (ทิศนา แชนมณี และคนอื่น ๆ. 2536 :
 63 ; อ้างอิงมาจาก Bandura n.d.) ส่วน เพียเจต์ (Piaget) กล่าวว่า เด็กเกิดการ
 เรียนรู้ทางสังคมหลายอย่าง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Wadsworth. 1996 :
 147 - 153 ; citing Piaget. n.d.) เด็กจะอาศัยการเล่นช่วยในการปรับตัว เพราะ
 ในการเล่นนั้นเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อันจะเป็นการเตรียมตัว เพื่อขยายความรู้ความเข้าใจ
 ในสิ่งแวดล้อมของตนเองให้กว้างออกไปสู่โลกภายนอก สอดคล้องกับที่ เฟรเอเบล (Froebel)
 กล่าวว่า การเล่นคือพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และเป็นการเปิดโอกาสให้
 เด็กเรียนรู้การเข้าสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กจะเรียนรู้และเข้าใจด้วยตัวของเด็กเอง

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วิทยาการ
 โครงสร้าง และระบบสังคมที่ซับซ้อนขึ้น ทุกคนต้องต่อสู้แข่งขันเพื่อการอยู่รอดมากขึ้น ส่งผลให้
 คนเราคำนึงถึงความสำเร็จ ความมั่งมี ความสนุกสนานของตน โดยไม่คำนึงถึงสิ่งที่ได้มาว่า
 จะถูกทำนองคลองธรรมหรือไม่ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537 : 106 - 107)

ดังจะเห็นได้จากปัญหาที่สังคมไทยกำลังเผชิญอยู่ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาการจราจร ฯลฯ ซึ่งส่วนหนึ่งของปัญหาก็มาจากการที่คนขาดความเอื้อเฟื้อ ขาดความมีระเบียบวินัย ทั้งนี้เพราะถ้าคนเรามีความเอื้อเฟื้อ และมีระเบียบวินัย ก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของตน ภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม มีการเอื้อเฟื้อ แบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พฤติกรรมดังกล่าวจึงควรได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย บีทตี้ (Beatty) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยอยู่ในช่วงของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) เมื่อต้องการของเล่นที่คนอื่นเล่นอยู่ เด็กอาจจะแย่งเอามาเป็นของตนเองทันที วินัยนี้พฤติกรรมด้านการแบ่งปัน และการรอคอย ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร (Beatty, 1996 : 238) ดังนั้น เด็กวัยนี้จึงควรได้รับโอกาสฝึกฝนและเรียนรู้โดยการได้ร่วมเล่นกับผู้อื่น ฝึกฝนการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับที่ อรพรรณ สุ่มประดิษฐ์ กล่าวว่า เด็กปฐมวัยยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จึงทำให้ขาดความเอื้อเฟื้อ และขาดระเบียบวินัย แต่ถ้าได้เล่นกับเพื่อน เด็กจะได้เรียนรู้การเอื้อเฟื้อ แบ่งปันเพื่อปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน และเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ อีกทั้งในการเล่นบางครั้งจะมีกฎเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติตามร่วมกัน ส่งผลให้เด็กได้เรียนรู้การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ง่าย ๆ เพื่อจะได้เล่นกับเพื่อนอย่างมีความสุข (อรพรรณ สุ่มประดิษฐ์, 2533 : 1 - 2) จึงเห็นได้ว่าถ้าเด็กมีความเอื้อเฟื้อ และมีระเบียบวินัย จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังเป็นการวางรากฐาน การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไปในอนาคต

โรงเรียนอนุบาลเปรียบเสมือนบ้านที่สองของเด็ก เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำกิจกรรมกับครูและเพื่อนที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน อิริคสัน (Erikson) กล่าวว่าโรงเรียนอนุบาลเป็นสถานที่ที่จะทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มด้วยตนเองที่เหมาะสม และทำให้เด็กเข้าใจความหมายในบทบาทของเขาเป็นการเตรียมเด็กเข้าสู่สังคมในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528 : 225 ; อ้างอิงมาจาก Maier, 1965 : 50 - 54) และเฮิร์ลอค (Hurlock) กล่าวเพิ่มเติมว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นยิ่งมากก็จะยิ่งทำให้เด็กมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น (Hurlock, 1987 : 237) ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเป็นมุมต่าง ๆ ให้เด็กได้เล่น จะช่วยให้เด็กมีโอกาสรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ อีกทั้งยังทำให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นคงอบอุ่นและเป็นสุข เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีโอกาสตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของตน มีความชื่นชมในสิ่งที่ได้พบเห็น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2539 : 43)

การเล่นตามมุมเด็กจะเกิดการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ในการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ ตามความพอใจ และความสนใจของเด็ก เด็กจะสามารถเล่น เป็นกลุ่มหรือเดี่ยวก็ได้ตามความต้องการของตน มุมที่นิยมจัดให้เด็กเล่น เช่น มุมวิทยาศาสตร์ มุมบ้าน มุมหนังสือ มุมเกมการศึกษา มุมบล็อก เป็นต้น

สำหรับมุมบล็อกนี้ พัฒนา ชัชพงศ์ กล่าวว่าไม้บล็อกเป็นสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการ ของเด็กในทุก ๆ ด้านได้เป็นอย่างดียิ่ง (พัฒนา ชัชพงศ์, ม.ป.ป. : คานา) และเดย์ (Day) เชื่อว่าไม้บล็อกเป็นสื่ออุปกรณ์ที่พัฒนาทักษะพื้นฐานทั้งหมด รวมทั้งส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์ เป็นสื่อที่เด็กสามารถใช้จินตนาการ มองเห็น สัมผัส และได้ยินเสียงกระทบของ ไม้บล็อกขณะที่นำมาสร้างสิ่งที่ตนเองพอใจ นอกจากนี้ยังสามารถเปลี่ยนแปลงหรือแล้วสร้างใหม่ ตามความต้องการ ความซับซ้อนของไม้บล็อกที่เด็กสร้างมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ (Day. 1988 : 51 - 58) สำหรับหลักในการจัดมุมบล็อกนั้น ต้องจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่น่าสนใจดึงดูดความ สนใจเด็ก มองเห็นได้ง่าย สามารถหยิบมาใช้และเก็บเข้าที่ได้สะดวกด้วยตนเอง มีจำนวน ไม้บล็อกและพื้นที่เพียงพอสำหรับให้เด็กใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ (Beaty. 1992 : 44) ซึ่ง พัฒนา ชัชพงศ์ กล่าวว่า ลักษณะของมุมและวัสดุอุปกรณ์ในมุมบล็อกเปิดกว้างสำหรับให้เด็ก ได้เล่นบทบาทสมมติได้อย่างหลากหลาย โดยการจัดอุปกรณ์เสริมได้แก่ ยานพาหนะ ตุ๊กตาคน สัตว์ แท่งไม้สี ภาพต่าง ๆ อาทิ รถยนต์ ตึก ชุมชน เมืองใหญ่ ฯลฯ ในการเล่นบทบาทสมมตินั้น เด็กจะต้องมีความคิดเกี่ยวกับบทบาทและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์มาก่อนแล้วจึงนำ ความคิดจินตนาการของตนเองมาแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรม ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจความหมาย และบทบาทของสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ชัดเจนขึ้น อันเป็นการให้โอกาสเด็กได้ฝึกฝน เกิดความสนุกสนานและสนใจกับสื่อผสมแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่นำมาจัดเพิ่มเติมในแต่ละวัน (พัฒนา ชัชพงศ์, ม.ป.ป. : 63 - 69) จากการเล่นเป็นกลุ่มและเล่นอิสระคนเดียวนั้น ช่วยให้เด็กได้ตอบสนองการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และค่อย ๆ ขยายไปสู่การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ความมีระเบียบวินัย จากการเล่นเป็นกลุ่มซึ่งเด็กช่วยกันคิด ช่วยกันสร้างเกิดเป็นสิ่งใหม่ ๆ ที่น่าสนใจตื่นเต้น และเป็นผลงานชิ้นใหญ่ ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น และแสดงถึงความ สามารถอันจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และอยากเล่นร่วมกับเพื่อนอีกในโอกาสต่อไป (Day. 1994 : 421 - 425) จึงเห็นได้ว่าจากการที่มีโอกาสได้เล่นไม้บล็อกที่มีสื่อผสมเข้าไปนี้ จะช่วยให้เด็กได้ค่อย ๆ พัฒนาทักษะการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย

ได้เป็นอย่างดี สำหรับปัญหาในการจัดกิจกรรมมุมบล็อกของครูนั้น ราชี ทองสวัสดิ์ กล่าวว่า ครูไม่เห็นความสำคัญและจัดให้เด็กได้เล่นน้อย (ราชี ทองสวัสดิ์. 2529 : 19, 90 - 91) นอกจากนี้ อธิยา แสงบรรเจิดศิลป์ ได้กล่าวว่า ในโรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่นิยมจัดไม้บล็อก ขนาดต่าง ๆ วางไว้ในมุมบล็อกอย่างจำเจทุกวันไม่มีการจัดอุปกรณ์เสริมเข้าไปทำให้เด็กไม่เกิดความสนใจอยากเล่นในมุมนี้ (อธิยา แสงบรรเจิดศิลป์. 2538 : 3)

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดกิจกรรมมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบและมุมบล็อกแบบปกติมีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมให้แก่เด็กปฐมวัยต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยก่อนกับหลังการจัดประสบการณ์มุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบและมุมบล็อกแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลต่างพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบและมุมบล็อกแบบปกติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

1. ทำให้ทราบว่า การจัดประสบการณ์มุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบและมุมบล็อกแบบปกติ ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นหรือไม่ อันจะเป็นประโยชน์แก่ครูในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยให้แก่เด็ก
2. ทำให้ทราบว่า การจัดประสบการณ์มุมบล็อกที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันหรือไม่ ถ้าหากการจัดประสบการณ์การเล่ามุมบล็อกแบบใดให้ผลสูงกว่าย่อมเป็นประโยชน์แก่ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในการจัดประสบการณ์มุมบล็อก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กในระดับต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 8 ห้อง รวม 336 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 ส่วนการศึกษานูบาล โรงเรียนไมโทดุมศึกษา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่ได้รับการเสนอชื่อจากครูประจำชั้นว่า มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยต่ำ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อก 2 รูปแบบ ได้แก่

2.1.1 แบบเต็มรูปแบบ

2.1.2 แบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมทางสังคม ได้แก่

2.2.1 ความเอื้อเฟื้อ

2.2.2 ความมีระเบียบวินัย

3. เวลาที่ใช้ในการทดลอง การศึกษาครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 ใช้เวลาทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียน ชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 ส่วนการศึกษานูบาล โรงเรียนไมโทดุมศึกษา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่ได้รับการเสนอชื่อจากครูประจำชั้นว่ามีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัยต่ำ

2. การเล่นมุมบล็อก หมายถึง กิจกรรมการเล่นเสรีที่เด็กสามารถนำอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในมุมบล็อกมาเล่นสร้างได้อย่างอิสระ ทั้งเป็นกลุ่มและเล่นคนเดียวในบริเวณที่ครูจัดไว้ โดยครูจะเป็นผู้แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาเข้ามาใหม่ และมีการทบทวนข้อตกลงในการเล่นมุมบล็อกแล้วจึงให้เด็กลงมือเล่น ซึ่งครูเป็นผู้คอยดูแลและพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือถ้าเด็กต้องการ ในการวิจัยครั้งนี้ได้จำแนกวัสดุอุปกรณ์ในมุมบล็อกออกเป็น 2 รูปแบบคือ

2.1 มุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ วัสดุอุปกรณ์ในมุมนี้ประกอบด้วย บล็อกที่ทำมาจาก วัสดุอุปกรณ์ชนิดต่าง ๆ ได้แก่ บล็อกจากไม้ บล็อกที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง ตัวต่อสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังมีอุปกรณ์อื่น ๆ ประกอบ ได้แก่ อุปกรณ์จำลองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม วัสดุจากของจริง ของเล่น ชุดยานพาหนะ และอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับหน่วยการสอน ซึ่งในการจัดวัสดุอุปกรณ์นี้คำนึงถึงหน่วย การสอนและจะมีการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ในการเล่นประกอบทุก ๆ วัน

2.2 มุมบล็อกแบบปกติ วัสดุอุปกรณ์ในมุมนี้ประกอบด้วยไม้บล็อกมาตรฐานที่ทำ จากไม้ซึ่งมีขนาดและรูปร่างเป็นไปตามมาตรฐานเพียงอย่างเดียว ในบางครั้งอาจจะมีการทาสี ต่าง ๆ และไม่มีอุปกรณ์ประกอบการเล่นในมุมนี้

3. พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง การแสดงออกในแบบแผนที่สังคมยอมรับรวมทั้ง ปฏิบัติตนได้เหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น พฤติกรรมทางสังคมที่จะศึกษามีดังนี้

3.1 ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกด้วยวาจาหรือ การกระทำที่แสดงถึงการให้หรือการช่วยเหลือเพื่อน รวมทั้งการแสดงความมีน้ำใจต่อเพื่อน ได้แก่ การแสดงความเห็นอกเห็นใจ การให้กำลังใจ หรือการแสดงความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

3.2 ความมีระเบียบวินัย หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน ด้วยความถูกต้อง โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

3.3 ผลต่างพฤติกรรมทางสังคม หมายถึง ความแตกต่างของพฤติกรรมทางสังคม ด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ มุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบกับมุมบล็อกแบบปกติ

ซึ่งพฤติกรรมทางสังคมสามารถวัดโดยใช้แบบสังเกตและแบบวัดพฤติกรรมทางสังคมที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ

ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม
 - 1.1 ความหมายของพัฒนาการทางสังคม
 - 1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม
 - 1.3 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
ความหมายของพฤติกรรมทางสังคม
ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 1.4 พฤติกรรมทางสังคมที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็ก
พฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ
พฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัย
 - 1.5 งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม
งานวิจัยเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อ
งานวิจัยเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย
2. เอกสารเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์
 - 2.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์
 - 2.2 หลักการจัดประสบการณ์
 - 2.3 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการเล่นมุมบล็อก
ความหมายและความสำคัญของการเล่นมุมบล็อก
ขั้นการเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อก
หลักการจัดกิจกรรมมุมบล็อก
การเล่นไม้บล็อกกับการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม
งานวิจัยเกี่ยวกับการเล่นมุมบล็อก

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม

บุคคลที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขจำเป็นต้องเรียนรู้ระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อที่จะปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของตนตามที่สังคมกำหนดได้อย่างเหมาะสม หรือแสดงพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมตามลำดับดังนี้

1.1 ความหมายของพัฒนาการทางสังคม

เฮิร์ลอค (Hurlock, 1987 : 228) ได้กล่าวถึงความหมายของพัฒนาการทางสังคมว่า หมายถึงการพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อจะได้สามารถเข้าสังคมได้ และการที่เด็กจะสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้ คือ ประการแรก ลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม เด็กจะเข้าสังคมได้ดีต้องปฏิบัติตามแนวทางที่สังคมยอมรับ ประการที่สอง บทบาทในสังคม ต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับบทบาทที่สังคมยึดถือปฏิบัติ และประการสุดท้าย ทักษะติดต่อสังคม เด็กต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อบุคคลและกิจกรรมของสังคม รู้สึกว่าตนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมมีหน้าที่ต้องให้ความร่วมมือต่าง ๆ ในสังคม ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 200) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมว่า หมายถึงการพัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ พฤติกรรมเหล่านี้รวมทั้งส่วนที่เนื่องมาจากค่านิยม และเจตคติส่วนที่เป็นลักษณะเฉพาะตน รวมทั้งส่วนที่สัมพันธ์หรือร่วมกับบุคคลอื่น นอกจากนี้แล้ว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 10) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการสังคมว่า หมายถึงการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ที่สังคมนั้น ๆ ยอมรับ และสามารถปฏิบัติตามบทบาทได้อย่างถูกต้อง โดยที่รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น ๆ

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึงความสามารถในการแสดงพฤติกรรมของบุคคลให้สอดคล้องกับแบบแผนและบทบาทที่สังคมยอมรับด้วยความเต็มใจ โดยที่รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคมของเด็กจะเปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอน ดังมีนักทฤษฎีที่กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

อีริกสัน (Erikson) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพของคนเรามีโอกาสที่จะพัฒนาได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งในแต่ละขั้นของพัฒนาการนั้น ถ้าบุคคลใดได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมก็จะพัฒนาขึ้นเป็นบุคคลที่มีความสุขสมบูรณ์ มีสุขภาพจิตดีมีชีวิตที่มีความสุข แต่ถ้าบุคคลใดได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมก็จะทำให้คน ๆ นั้นพัฒนาขึ้นมาเป็นผู้ที่มีปัญหาทางการปรับตัว แต่ละขั้นของพัฒนาการจะได้รับอิทธิพลจากขั้นที่มาก่อน และในแต่ละขั้นนั้นจะมีโอกาสพัฒนาขึ้นมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับภูมิสัมพันธ์ที่แต่ละคนมีต่อตนเองและต่อสิ่งแวดล้อม (พรณี ข. เจริญจิต. 2538 : 104) ซึ่งอีริกสัน (Morrison. 1995 : 16 - 17 ; citing Erikson. 1963) ได้แบ่งพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็น 3 ระยะคือ

1. ขั้นพัฒนาความไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ (Basic Trust & Basic Mistrust) เป็นระยะที่อยู่ในช่วงปีแรกของชีวิต ถ้าเด็กมีประสบการณ์ที่ดีและได้รับความรักความอบอุ่นอย่างสม่ำเสมอ เด็กจะรู้สึกว่าการที่โลกนี้น่าอยู่ และจะเกิดความรู้สึกไว้วางใจผู้อื่น แต่ถ้าเด็กได้รับประสบการณ์ตรงกันข้ามก็จะเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจผู้อื่น และอาจนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่มีเหตุผล เพิกเฉย หรือท้อแท้สิ้นหวังในช่วงหลังของชีวิต
2. ขั้นพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ความละอายและสงสัย (Autonomy & Shame and Doubt) เป็นระยะที่อยู่ในช่วงปีที่สองของชีวิต เด็กวัยนี้สามารถควบคุมกล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหวได้ดี และเริ่มควบคุมการขับถ่ายได้ จึงต้องการที่จะขับถ่ายตามความต้องการของตน ซึ่งถ้าเด็กประสบความสำเร็จในการควบคุมกล้ามเนื้อต่าง ๆ ก็จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นตัวของตัวเอง แต่ถ้าหากไม่ประสบความสำเร็จก็จะเกิดความรู้สึกละอายและสงสัยในตนเอง
3. ขั้นพัฒนาความคิดริเริ่ม - ความรู้สึกผิด (Initiative & Guilt) อยู่ในระยะเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งเป็นวัยที่มีพลังงานมาก การให้เด็กได้เรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ตามความคิดความต้องการของตน จะทำให้เด็กประสบความสำเร็จ ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กก็เป็นผลมาจากการให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่สนุกสนานง่าย ๆ การที่เด็กมีร่างกายและจิตใจที่ดีจะส่งผลให้เขาเป็นคนมีความคิดริเริ่ม แต่ถ้าเด็กประสบความล้มเหลวไม่สมหวังก็จะเกิดความรู้สึกผิดและวิตกกังวล ซึ่งแนวทางที่ดีที่สุดที่จะสามารถส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดริเริ่มได้ เช่น การให้เด็กเล่นเกี่ยวกับการก่อสร้าง การทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือการให้ช่วยดูแลเด็กที่เล็กกว่า

ซัลลิแวน (Sullivan) ได้แบ่งขั้นตอนพัฒนาการออกเป็น 6 ขั้น แต่ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัยเท่านั้น ซึ่ง ซัลลิแวน ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเป็นระยะที่เด็กได้พัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว และทักษะทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระกว้างขวางมากขึ้น เด็กจะเรียนรู้ทิศทางของวัฒนธรรมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ เมื่อเขามีวุฒิภาวะพอที่จะใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร เขาก็จะเรียนรู้วิธีการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่น เพื่อที่จะทำให้ตนเองรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เด็กเริ่มรู้สึกถึงสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกกังวลและสามารถจัดการความวิตกกังวลนั้นได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Sullivan. 1966)

จะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เริ่มสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง สามารถแสดงความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ สามารถเรียนรู้การเข้าสังคมได้ ดังนั้น จึงควรจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ให้เด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่อยู่รอบตัว เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการทางสังคมของเด็ก

1.3 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

ความหมายของพฤติกรรมทางสังคม

จากการศึกษาพบว่าได้มีผู้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้ กู๊ด (Good. 1973 : 44) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง การแสดงออกที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม ส่วน อิงลิช (English. 1958 : 506) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากกลุ่มบุคคลอื่น หรือได้รับการควบคุมจากองค์กรทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน เป็นต้น ซึ่ง เพจ (Page. 1977 : 314) ได้ให้ความหมายไว้เหมือนกันว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่น โดยได้รับการควบคุมจากสถาบันทางสังคม หรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อพยายามมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

(2528 : 222) ได้ให้ความหมายไว้สอดคล้องกันว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึงพฤติกรรม การแสดงออกโดยบุคคลในสังคมซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นได้รับการควบคุมจากองค์กรทางสังคม

สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคม เป็นพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลอันเป็นผล มาจากบุคคลอื่น ภายใต้การควบคุมขององค์กรทางสังคม ดังนั้น ครอบครัวและองค์กรทางสังคม จึงมีอิทธิพลในการถ่ายทอดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ให้แก่สมาชิกในสังคมตั้งแต่วัยเยาว์

ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เริ่มพัฒนาความสามารถในการเข้าสังคม เพราะเด็กวัยนี้ สามารถใช้ภาษาในการติดต่อและสื่อความหมายได้ดีขึ้น จึงสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นใน สังคมได้ ซึ่ง ซีเฟลด์ท์ (Seefeldt. 1980 : 7 - 11) ได้อธิบายถึงลักษณะพฤติกรรมทาง สังคมของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 3 ปี เป็นวัยแห่งการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กจะเห็นว่าตนเองสำคัญที่สุด มีความสุขที่จะเล่นคนเดียว แต่ก็ชอบที่จะนั่งเล่นอยู่ข้าง ๆ ผู้อื่น ไม่เล่นเป็นกลุ่มหรือเล่นรวมกับผู้อื่น ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่แบ่งปัน วัยนี้ยังไม่มีเพื่อนที่ชอบเป็นพิเศษ และจะเล่นกับเด็กที่มาอยู่ใกล้ ๆ เท่านั้น

2. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 4 ปี เด็กวัยนี้เริ่มสนใจผู้อื่นมากขึ้น เด็กจะ เริ่มเล่นกับผู้อื่นบ้างในบางสถานการณ์ ชอบเล่นบทบาทสมมติและเลียนแบบชีวิตในครอบครัวซึ่งพบ เห็นในชีวิตประจำวัน โดยทั่วไปเด็กยังมีลักษณะที่แสดงถึงความก้าวร้าวทางกาย เอะอะ ไม่ระมัดระวัง เกเร และยังมีลักษณะของการเป็นนาย ขณะเดียวกันเด็กจะเริ่มเป็นผู้ช่วยที่ดี มีทำที่แสดงความเป็นมิตร เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนและการรอคอย เริ่มแบ่งปันบ้าง

3. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 5 ปี เด็กวัยนี้มีความเป็นมิตรมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มเข้ากลุ่มใหญ่ขึ้นจาก 2 คน เป็น 5 คน เริ่มมีเพื่อน ที่ถูกใจเป็นพิเศษ ชอบเล่นละครสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นละครใบ้ การทะเลาะกับเพื่อนลดน้อย ลงเพราะเริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น เป็นระยะที่เริ่มจะมีความเห็นคล้อยตามผู้อื่น และเริ่มมีความรู้สึกไม่พอใจ ถ้าเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

4. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 6 ปี เด็กวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มมีการประสาน สัมพันธ์กับผู้อื่นเล่นเป็นกลุ่ม และมักจะเป็นเพื่อนเพศเดียวกัน เริ่มรู้สึกกังวลเกี่ยวกับสังคมภายใน

กลุ่มของตนเอง มีเพื่อนรักเป็นพิเศษเพียงคนเดียว ในการเล่ายังชอบแสดงเป็นคนเด่น เล่นรุนแรงพยายามที่จะเป็นทีหนึ่ง ในการเล่นต้องการเป็นผู้นำและถ้าหากการเล่นนั้นมีกฎเกณฑ์ที่ยากเกินกว่าความสามารถของตนก็จะพยายามปรับกฎนั้นให้มาเป็นประโยชน์กับตน

การส่งเสริมลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยนั้น ต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้คือ

1. การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก การอบรมสั่งสอนเด็กด้วยความรัก ความเข้าใจ และความมีเหตุผล รวมทั้งการเป็นแบบอย่างลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกในสังคม จะช่วยสร้างพื้นฐานที่มั่นคงในการพัฒนาลักษณะนิสัยอันเป็นที่พึงปรารถนาของสังคมเมื่อเด็กเติบโตขึ้น
2. การเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เด็กปฐมวัยจะมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งรอบตัวโดยการลงมือกระทำด้วยตนเอง การเสริมแรงกระตุ้นให้เด็กสนใจช่วยตนเอง มีระเบียบวินัยในการทำกิจวัตรประจำวัน ช่วยฝึกความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักรับผิดชอบตนเอง ซึ่งจะพัฒนาไปสู่การรู้จักช่วยเหลือ และรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคมส่วนร่วมต่อไป
3. การส่งเสริมประสบการณ์ความสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม การฝึกให้เด็กปฐมวัยรู้จักตนเอง ได้รับรู้ความรู้สึกและการกระทำของผู้อื่น มีทักษะทางสังคมที่เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของเด็กตามวัยจะช่วยให้เด็กเรียนรู้การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่นเหมาะสมแก่กาลเทศะ โดยการสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสนับสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากขึ้น รวมทั้งได้รับกำลังใจหรือคำชมเชยเมื่อแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และคำแนะนำแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
4. การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเล่นของเด็ก เด็กเรียนรู้สังคม และสิ่งแวดล้อมจากการเล่นร่วมกับเพื่อนวัยเดียวกันหรือผู้ใกล้ชิด ขณะเล่นนั้นเด็กเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อน มีการยอมรับบทบาทซึ่งกันและกัน รู้จักการแบ่งปัน และพลัดเปลี่ยน รวมทั้งความร่วมมือทำกิจกรรมร่วมกัน
5. การยอมรับความแตกต่างทางบุคลิกภาพของเด็ก เด็กแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันตามธรรมชาติ การอบรมเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน เช่น เด็กบางคนปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย แต่บางคนต้องใช้เวลาในการปรับตัวระยะหนึ่ง เด็กบางคน

อารมณ์มั่นคง มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น แต่บางคนเจ้าอารมณ์หงุดหงิดง่าย เข้ากับผู้อื่นได้ยาก เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537 : 58)

จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีการพัฒนาตามลำดับขั้น ซึ่งบางพฤติกรรมมีรากฐานการพัฒนากิจการจากวัยทารก และบางพฤติกรรมเกิดจากการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมทั้งทางบ้านและโรงเรียน ดังนั้นในการเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีคอยให้กำลังใจ และชี้แนะด้วยความรักความเข้าใจอย่างมีเหตุผล

1.4 พฤติกรรมทางสังคมที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็ก

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม หรือลักษณะนิสัย อันพึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม พบว่า ลักษณะนิสัยที่ควรปลูกฝังให้มีในจิตใจของเด็กปฐมวัย ได้แก่ มีกิริยามารยาทเรียบร้อยตามแบบไทย มีสัมมาคารวะ มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ มองโลกในแง่ดี มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ ซื่อสัตย์ ขยัน ประหยัด มีระเบียบวินัย ฯลฯ แต่พฤติกรรมที่ผู้วิจัยสนใจ และให้ความสำคัญที่จะศึกษานั้น ได้เลือกเพียง 2 พฤติกรรม คือ ความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดของความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยดังต่อไปนี้

พฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ

เลมโบ (Lembo. 1967 : 70 - 73) ให้ความหมายของพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อว่า ความเอื้อเฟื้อเป็นลักษณะของบุคคลที่จะแสดงความต้องการที่จะช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มใจในสถานการณ์ที่พบในชีวิตประจำวัน ความต้องการดังกล่าวเกิดจากความบังเอิญ และบุคคลนั้นเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ โรเซนฮาน (Rosenhan) ที่กล่าวว่า ความเอื้อเฟื้อ หมายถึงความรู้สึกอย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่ไวต่อความต้องการช่วยเหลือบุคคลอื่น เมื่อได้พบกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกดังกล่าว บุคคลจะแสดงพฤติกรรมในทางที่ดีโดยการเสียสละ กำลังกาย สิ่งของ เวลา หรือความสุขส่วนตัว เพื่อช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้ผู้อื่นได้

รับความสุขและพ้นจากความลำบาก หรือให้ในสิ่งที่เขาต้องการ (นิภา บุญศรีสวัสดิ์.

2517 : 8 - 9 ; อ้างอิงมาจาก Rosenhan. 1972 : 252) ส่วนกรมการศาสนา (2521 : 8) ได้อธิบายไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อ หมายถึงการแสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่นด้วย กาย วาจา ตลอดจนการให้ปันวัตถุสิ่งของไม่ใจแคบเห็นแก่ตัว และต่อมาราชบัณฑิตยสถาน (2539 : 964) ได้ให้ความหมายของความเอื้อเฟื้อว่า หมายถึงอุทิศตน เจือจาน แสดงน้ำใจ ต่อผู้อื่น

สมคิด ไชยยันบุรณ์ (2535 : 24) กล่าวว่า ความเอื้อเฟื้อสามารถแสดงออก ได้หลายทาง อาทิ

1. ทางกาย ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกาย เช่น ช่วยทำ กิจการงานต่าง ๆ ตลอดจนให้การสงเคราะห์เท่าที่ กำลังความสามารถจะช่วยได้ด้วยความ เต็มใจไม่ว่างานเล็กน้อยหรืองานใหญ่ก็ตาม
2. ทางวาจา ได้แก่ การให้คำแนะนำ ช่วยเจรจาให้ธุระของผู้อื่นสำเร็จ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ผู้อื่น ตลอดจนช่วยพูดปลอบใจ เมื่อผู้อื่นมีทุกข์หรือได้รับความกระทบ กระเทือนใจจากเหตุการณ์ต่าง ๆ
3. ทางสติปัญญา ได้แก่ ช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหาทาง ออกให้ในแนวทางที่ถูกต้อง หรือการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นสามารถช่วยตนเองได้
4. ทางกำลังทรัพย์ ได้แก่ การให้เครื่องอุปโภคบริโภค หรือทรัพย์สินเงินทอง ให้แก่ผู้ที่ขาดสน เพื่อให้พ้นจากความทุกข์หรือความเดือดร้อนที่กำลังเผชิญอยู่
5. ทางจิตใจ ได้แก่ การฝึกจิตใจเอาตัวของตัวเองให้มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น อยู่เป็นนิจ มีความรู้สึกยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข ควรคิดให้อภัยในความผิดของผู้อื่นเสมอ ๆ

สรุปได้ว่า ความเอื้อเฟื้อมีลักษณะเป็นการกระทำที่มีเจตนาจะให้เกิดประโยชน์ แก่ผู้อื่นโดยไม่คาดหวังสิ่งตอบแทน

พฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัย

สังคมจะอยู่ได้ด้วยความสะดวกสุข เมื่อคนรู้จักเคารพกฎกติกา ปฏิบัติตามกฎหมาย ที่สังคมกำหนดไว้ หรือบุคคลในสังคมมีระเบียบวินัย ได้มีผู้ให้ความหมายของระเบียบวินัยไว้ดังนี้ คือ

โครว์ และโครว์ (Crow and Crow. 1962 : 106) ได้กล่าวว่า วินัย หมายถึงการช่วยให้เด็กได้พัฒนาเกี่ยวกับความมีวินัยแห่งตน คือไม่ได้มุ่งแต่เพียงว่าเด็กปฏิบัติตามระเบียบวินัยต่าง ๆ เท่านั้น แต่มุ่งให้เด็กได้มีการพัฒนาในการควบคุมตนเอง นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2526 : 186) ได้ให้ความหมายของวินัยว่า หมายถึงการควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตน และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ต่อมาในปี พ.ศ. 2529 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2529 : 51) ได้ให้ความหมายของความมีระเบียบวินัยว่า หมายถึงการควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตนตามข้อตกลง ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผนและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตน และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

สรุปได้ว่า ความมีระเบียบวินัย หมายถึงการปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ หรือขนบธรรมเนียมของสังคม

การปฏิบัติงานต่าง ๆ จะบรรลุผลดีตามความมุ่งหมาย ถ้าบุคคลในสังคมมีวินัย ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537 : 5 - 6) ได้อธิบายถึงความสำคัญของวินัยต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านครอบครัว การที่สมาชิกในครอบครัวมีวินัยไม่ว่าจะเป็นวินัยภายนอกหรือวินัยในตนเองย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นระหว่างสมาชิก ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว โดยเฉพาะสมาชิกผู้เยาว์ของครอบครัว เมื่อเติบโตขึ้นจากครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีย่อมเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีความมั่นคงทางจิตใจ กล้าที่จะเรียนรู้และปรับตัวในสิ่งใหม่ ๆ อันจะเป็นกำลังคนที่สำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศสืบไป
2. ด้านสังคม เมื่อกลุ่มคนในสังคมมีการรักษาระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ของสังคมร่วมกัน เช่น การช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ การเคารพ ไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น การปฏิบัติตามประเพณีแบบแผนปฏิบัติของสังคม ก็จะทำให้การดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข
3. ด้านเศรษฐกิจ ในสภาพสังคมไทยปัจจุบัน มีการดำเนินงานทางภาคธุรกิจอย่างรวดเร็วโดยใช้เทคโนโลยีสื่อสารเป็นเครื่องมือ เวลาจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งซึ่งผู้ดำเนินการทางธุรกิจจะต้องรักษาและใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ดังนั้นการมีวินัยตรงต่อ

เวลาจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนั้นการมีวินัยในตนเอง
เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ในการดำเนินงานทางธุรกิจก็มีส่วนสำคัญยิ่งที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของ
ประเทศมีความเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการเมือง การที่ประชาชนในสังคมไทยมีความเคารพยอมรับความ
คิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่างไปจากตน และตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนในระบบการปกครอง
แบบประชาธิปไตยในฐานะประชาชน จะช่วยให้การพัฒนาทางการเมืองของประเทศเป็นไปได้
โดยง่าย

จะเห็นได้ว่า ความมีระเบียบวินัยเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการ
พัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า จึงควรที่จะได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์

1.5 งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ
และความมีระเบียบวินัยดังต่อไปนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ

บอนด์ (นิภา บุญศรีสวัสดิ์. 2527 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Bond.
1969 : 3454) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของความเอื้อเฟื้อกับบุคคลด้านอื่น ๆ ของเด็กชั้น
ประถม โดยวัดลักษณะของความเอื้อเฟื้อจากการประเมินผลของครู และดูจากจำนวนชมเชยที่กลุ่ม
ตัวอย่างบริจาคให้แก่เด็กยากจน พบว่า เด็กหญิงมีลักษณะของความเอื้อเฟื้อมากกว่าเด็กชาย
ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) ที่พบว่า เด็กผู้หญิงมีความ
เอื้อเฟื้อโดยรวมมากกว่าเด็กผู้ชาย ส่วน อรรพรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533 : 112 - 113)
ได้ศึกษาพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับการเล่นทางสังคมของ
เด็กปฐมวัย พบว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทย มีพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ
ความมีระเบียบวินัยสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ แต่เด็กที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การเล่นทั้งสองกลุ่ม มีระดับขั้นการเล่นทางสังคมไม่แตกต่างกัน ต่อมา วิลาวัณย์
เฟือกพ่วง (2536 : 69) ได้ศึกษาพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และความ
สามารถในการใช้กล่อมเนื้อเด็กของเด็กรุ่นวัย พบว่า เด็กที่ได้รับการประสบการณ์สร้างสรรค์

(ศิลปะศึกษา) โดยใช้คำถามประกอบ มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และความสามารถในการใช้กล้ำเนื้อเล็กสูงกว่าเด็กที่ได้รับประสบการณ์สร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) แบบปกติ

งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัย

มูสเสน และคนอื่น ๆ (Mussen and others. 1969 : 335 - 341) พบว่า การฝึกวินัยให้แก่เด็กโดยการใช้เหตุผลและให้ความรักเป็นวิธีการฝึกวินัยที่ดีที่สุด และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็กเพราะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานของสังคมที่พ่อแม่ต้องการ และเลียวนาร์ด (สุรเกียรติ์ ลิ้มเจริญ. 2523 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Leonard. n.d.) ให้ข้อคิดว่าพ่อแม่ ครู และผู้ใหญ่อื่น ๆ อาจจะเป็นผู้ที่ให้บทเรียนที่ดีแก่เด็กในการพัฒนาการบังคับตนเอง และในขณะเดียวกันก็อาจจะยับยั้งการพัฒนานั้น ถ้าบุคคลเหล่านั้นไม่ได้สร้างบรรยากาศของความรักและช่วยเหลือเด็ก หรือมีการคาดหวังเอาากับเด็กมากเกินไป การฝึกวินัยเข้มงวดเกินไป จนขาดความเข้าใจต่อความรู้สึกของเด็ก ซึ่งจะกลับกลายเป็นการสร้างปัญหาให้แก่เด็ก นอกจากนี้ ทิพย์สุดา นิลสินธุพ (2523 : 46 - 48) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรม กับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีระเบียบวินัย และจริยธรรมด้านอื่นสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ และปล่อยปละละเลย รวมทั้งพบว่าจริยธรรมสูงขึ้นตามระดับอายุ ต่อมาในปี 2539 วาสนา บุญจันทร์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความสุภาพ อ่อนน้อม และความมีระเบียบวินัยต่ำ โดยการจัดกิจกรรมเน้นสื่อแบบไทยในกิจกรรมในวงกลม กิจกรรมศิลปะศึกษา และกิจกรรมการเล่นตามมุม พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์ดังกล่าว มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความอ่อนน้อม และความมีระเบียบวินัยสูงขึ้น

จากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย สามารถพัฒนาได้ด้วยการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมจากครอบครัว และครูสามารถส่งเสริมได้ด้วยการจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับครู เพื่อน และสื่อต่าง ๆ

2. เอกสารเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ในห้องเรียน เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์

ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531 : 2) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ไว้ว่า หมายถึงการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์โดยตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี เพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ พัฒนา ชัชพงศ์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป. : 1) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา คือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึงการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งกิจกรรมที่จัดสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์ และวัยของเด็ก

2.2 หลักการจัดประสบการณ์

พัฒนา ชัชพงศ์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536 : 58) ได้เสนอแนะหลักในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กไว้ว่า ควรให้เด็กได้ "กระทำ" เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของตนทุกด้าน และประสบการณ์ควรสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก คำนึงถึงตัวเด็กเป็นหลัก ควรเลือกประสบการณ์ที่ใกล้ตัวเด็ก ข้อที่ควรคำนึงถึงอีกประการหนึ่งคือความแตกต่างและความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคล ครูควรจัดเตรียมประสบการณ์ที่เร้าความสนใจ และมีความยากง่ายในแต่ละประสบการณ์ ทั้งนี้เพราะเด็กมีความสนใจตั้งใจทำกิจกรรม และมีความสุขสนุกสนานอันจะช่วยพัฒนาด้านอารมณ์ และจิตใจของเด็ก นับได้ว่าเป็นการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน นอกจากนี้ยังต้องจัดประสบการณ์ให้กับเด็กอย่างกว้างขวางให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้หลายรูปแบบ เช่น ปฏิบัติการทดลอง การนำไปทัศนศึกษา การเล่นเกมบทบาทสมมติ การเล่น

เป็นกลุ่ม การเล่นเดี่ยว และเพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้าน บรรลุเป้าหมาย การจัดหน่วยประสบการณ์ ให้เด็กนิยมจัดในรูปกิจกรรมต่าง ๆ คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ และเล่นตามมุม กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมเล่นกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 10) ได้กำหนด หลักการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็กแต่ละคน
2. จัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม สติปัญญา และวัดสัดส่วนให้พอเหมาะกับความสามารถของเด็กแต่ละวัย
3. จัดกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง ในสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงให้มากที่สุด
4. จัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้หลายรูปแบบ เช่น การทดลอง ทักษะศึกษา การสนทนาแสดงความคิดเห็น ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ฯลฯ ให้เด็กได้มีโอกาสทำงานทั้งเป็นรายบุคคล ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่
5. จัดกิจกรรมให้มีลักษณะสมดุลกัน เช่น ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สงบและเคลื่อนไหว กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม และครูเป็นผู้ริเริ่ม
6. จัดกิจกรรมที่ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น และเหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อม
7. จัดกิจกรรมสอดแทรกการอบรมด้านคุณธรรม และจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ
8. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ตามกำหนดวันและพิธีการทางศาสนาของท้องถิ่น

นอกจากนี้ พัฒนา ชัยพงศ์ ได้สรุปว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กนั้นไม่ได้แบ่งเป็นรายวิชา แต่นำมาบูรณาการเป็นหน่วยการสอน และจะประมวลทักษะต่าง ๆ ให้เด็กได้เรียนรู้ โดยยึดหลักในการบูรณาการการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา ดังนี้

1. ยึดตัวเด็กเป็นหลัก แนวการจัดประสบการณ์ควรเน้นเรื่องที่เด็กสนใจและใกล้ตัวเด็ก เช่น สัตว์เลี้ยง บ้านของเรา โรงเรียนของเรา ฯลฯ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมให้บรรลุตามแนวการจัดประสบการณ์ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้คัดเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่ทำเดี่ยวหรือกิจกรรมกลุ่มก็ได้

2. สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละห้องเรียน มีเด็กหลายคนซึ่งอาจจะมีความสามารถไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยของเด็ก และควรมีปะปนกันอยู่ ถ้าเป็นไปได้ควรจัดกิจกรรมที่เปิดกว้าง เช่น กิจกรรมการเล่นน้ำ การเล่นบล็อก วาดภาพ ฯลฯ ซึ่งเป็นโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมตามความสามารถของตนและให้มีเวลานานเท่าที่เด็กจะต้องการ

3. ให้เด็กได้เรียนรู้หลายทักษะจากกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 4)

ดังนั้น หลักในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กคือ ยึดตัวเด็กเป็นสำคัญโดยกิจกรรมที่จัดนั้นต้องเหมาะสมกับวัย ความสนใจ เด็กได้เรียนรู้หลายทักษะในกิจกรรมเดียวกัน ทั้งนี้จะไม่ได้สอนเป็นรายวิชา แต่นำมาบูรณาการเป็นหน่วยการสอน โดยจัดกิจกรรมให้เด็กมีโอกาสรเรียนรู้หลายรูปแบบ

2.3 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับเล่นมุมบล็อก

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการเล่นมุมบล็อก ดังต่อไปนี้

ความหมายและความสำคัญของการ เล่นไม้บล็อก

บล็อก โดยทั่วไปจะมีความหมายและความสำคัญใกล้เคียงกันดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 18) ได้ให้ความหมายว่า บล็อก หมายถึง แท่งไม้หรือวัสดุทดแทนอย่างอื่น เช่น กล่องชนิดต่าง ๆ ไม้บล็อกแต่ละชุดอาจมีแบบและจำนวนแตกต่างกัน บางชุดมีขนาดเล็กมีจำนวนเพียง 20 ชิ้น บางชุดมีขนาดใหญ่จำนวนอาจมากกว่าร้อยชิ้น บล็อกเหล่านี้อาจทำขึ้นเองได้จากเศษไม้ที่นำมาตกแต่งให้เป็นรูปทรง และพัฒนา ชัชพงศ์ (ม.ป.ป. : 1 - 3, 83 - 95) ได้กล่าวถึงไม้บล็อกที่นิยมจัดไว้ในห้องเรียนอนุบาลไว้ว่าเป็นอุปกรณ์ที่ทำจากไม้ ในแต่ละชุดมีหลายรูปทรง เช่น สีเหลี่ยมจัตุรัส สีเหลี่ยมผืนผ้า วงกลม เครื่องวงกลม ฯลฯ แต่ละรูปทรงจะมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป สัดส่วนของไม้บล็อกจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงเป็นสัดส่วนที่แน่นอน และได้กล่าวอีกว่า บล็อกมีหลายชนิด แต่ละชนิดจะเรียกชื่อแตกต่างกันตามวัสดุที่ประกอบขึ้น ซึ่งได้แก่

1. บล็อกกล่องกระดาษแข็ง เป็นบล็อกที่ทำจากกระดาษแข็งของกล่องใส่ของชิ้นใหญ่ ๆ เช่น บล็อกบัสเตอร์ (Block Buster) มีลักษณะเป็นแท่งคล้ายอิฐสีแดง บล็อกชนิดนี้เหมาะสำหรับเด็กเล็กมากเพราะมีน้ำหนักเบา เด็กเล็ก ๆ สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก ราคาไม่แพง และมีอันตรายน้อยกว่าบล็อกไม้

2. บล็อกเล่นบนโต๊ะ เป็นไม้บล็อกชิ้นเล็ก ๆ ที่มีรูปทรงหลายชนิด ทั้งมีสีและไม่มีสี สามารถนำมาเล่นบนโต๊ะได้

3. ตัวต่อพลาสติกและตัวต่อเลโก้ เป็นของเล่นที่มีหลายสี เด็กจะชื่นชอบมากเพียงแต่นำมาวางให้ตรงกัน และกดให้เข้ากันก็สามารถต่อเป็นรูปต่าง ๆ ได้ ช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กได้ดี ซึ่ง อิชยา แสงบรรเจิดศิลป์ (2538 : 21) อธิบายเพิ่มเติมว่า ตัวต่อพลาสติก มีหลายสี แต่ส่วนใหญ่จะพบว่าในแต่ละชุดจะมีขนาดเดียวกันทั้งหมด ซึ่งแตกต่างจากตัวต่อเลโก้และไม้บล็อก

4. บล็อกกลวง เป็นบล็อกที่มีขนาดใหญ่กว่าไม้บล็อกมาก มีน้ำหนักมากและรูปทรงหลากหลายมักจะมิด้านเปิดอยู่หนึ่งด้านเพื่อสะดวกในการเคลื่อนย้าย จึงนับว่าเป็นของเล่นที่ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กได้ อีกทั้งยังช่วยให้เด็กรู้สึกว่าคุณเองมีพลังในการเคลื่อนย้ายสิ่งของขนาดใหญ่ ๆ ได้

5. บล็อกที่ครูประดิษฐ์ขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ

5.1 บล็อกที่ทำจากไม้ การนำไม้มาทำไม้บล็อกให้เด็กเล่น ต้องคำนึงถึงหลัก 2 ประการคือ สภาพและคุณภาพของไม้ที่นำมาใช้ อีกทั้งการจัดเก็บไม้ไม่ให้เสื่อมเสียอยู่เพื่อป้องกันการตำหนิเด็ก อีกประการหนึ่งคือ ขนาดรูปร่างของไม้บล็อกจะต้องมีความถูกต้องชัดเจน เพื่อให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดและมีทักษะทางคณิตศาสตร์

5.2 บล็อกที่ทำจากกล่องนม อาจใช้กล่องนมหลาย ๆ ขนาดมาประดิษฐ์เป็นบล็อกขนาดต่าง ๆ ก็จะได้อุปกรณ์การเล่นที่มีประโยชน์และราคาประหยัด

ไม้บล็อกเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับเด็กปฐมวัย และอยู่คู่กับการจัดการศึกษาปฐมวัยมานานแล้ว เพราะว่าไม้บล็อกเป็นสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการของเด็กทุกวัย และสามารถพัฒนาเด็กได้กว้าง ทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเล่นทุกครั้งซึ่งจะส่งผลต่อตัวเด็กในระยะยาวไม้บล็อกจะมีลักษณะพิเศษที่สามารถเล่นร่วมกับรูปจำลองสัตว์และอื่น ๆ เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมติและมีความคิดจินตนาการได้กว้างขึ้น (Hendrick.

1986 : 238) บีที้ (Beaty. 1992 : 48 - 56) ได้กล่าวว่าไม้บล็อกสามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ในการเล่นไม้บล็อกเด็กจะต้องนำไม้บล็อกออกจากชั้นและเก็บเข้าที่เอง เด็กจึงได้พัฒนาทั้งกล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเด็กส่งผลให้นิ้วมือ แขน ขา แข็งแรง อีกทั้งในการสร้างกำแพงหรือหอคอยจะต้องอาศัยความสมดุลจึงเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา

ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ เด็กจะประสบความสำเร็จทุกครั้งในการทำกิจกรรมในมุมไม้บล็อก ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และยังเป็นการเล่นที่ปลอดภัยให้เด็กรู้จักการดูแลตนเอง ดูแลเพื่อน และดูแลสื่อ

ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ในการเล่นไม้บล็อกเด็กจะได้รู้เกี่ยวกับความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ เช่น ขนาด รูปร่าง การนับ การจำแนก การจับคู่ การจัดพวก รวมทั้งเรื่องของเศษส่วน เด็กจะเข้าใจความหมายของหนึ่งเท่า สองเท่า สี่เท่า ในขั้นแรกเด็กจะเรียนรู้โดยการท่องจำ แต่เมื่อได้เล่นไม้บล็อกแล้วเด็กก็จะเรียนรู้ความหมายของแต่ละจำนวน เรียนรู้เกี่ยวกับชื่อของไม้บล็อกแต่ละอัน และเรียนรู้การแก้ปัญหา เช่น การสร้างสะพานต้องเลือกความยาวของไม้บล็อกที่เหมาะสมมาวางด้านบน หรือการขยับไม้บล็อกสองอันเข้ามาใกล้กันอีก ซึ่งปัญหาที่เกิดจากการก่อสร้างสามารถเลือกวิธีแก้ปัญหาได้หลายวิธี และเด็กก็สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้สำเร็จ

ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา ขณะที่เด็กเล่นไม้บล็อกด้วยกันก็จะมีการเล่นกับเพื่อน เด็กจะได้ใช้ศัพท์ใหม่ ๆ จากชื่อของไม้บล็อกรูปทรงต่าง ๆ หรือชื่อของสิ่งที่เด็กมีพัฒนาการทางภาษาอยู่ในระดับใด

ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการใช้จินตนาการ และการเล่นบทบาทสมมติโดยเด็กจะนำข้อมูลที่มีอยู่มาสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งเด็กปฐมวัยจะอยู่ในวัยที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ ๆ ความคิดใหม่ คำใหม่ สิ่งใหม่ ๆ เพราะเด็กยังไม่มีบทบาท และกฎระเบียบมาครอบไว้ จึงมีอิสระในการหาประสบการณ์และค้นพบด้วยตนเอง เนื่องจากลักษณะของไม้บล็อกไม่มีโครงสร้างที่ตายตัว เด็กสามารถนำมาสร้างสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ

สรุปได้ว่า ไม้บล็อก หมายถึงอุปกรณ์การเล่นของเด็กชนิดหนึ่งที่ทำจากไม้ ในแต่ละชุดจะมีรูปทรงและจำนวนแตกต่างกัน และส่วนใหญ่จะมีสัดส่วนการเพิ่มขึ้นหรือลดลงที่แน่นอน นอกจากนี้ยังมีบล็อกชนิดอื่นอีกที่ผลิตจากวัสดุหลายชนิด แต่ละชนิดมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ซึ่งเป็นของเล่นที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ สติปัญญา ภาษา และความคิดสร้างสรรค์

ขั้นการเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อก

มีนักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งขั้นการเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อก ดังต่อไปนี้

จอห์นสัน (Day. 1994 : 422 - 423 ; citing Johnson. 1982)

ได้แบ่งขั้นการเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกออกเป็น 7 ขั้นคือ

ขั้นที่ 1 เด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี เด็กวัยนี้ไม่ได้ใช้ไม้บล็อกสำหรับนำมาก่อสร้าง แต่เด็กจะถือไม้บล็อก 1 หรือ 2 อันไปรอบ ๆ เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นผิวของไม้บล็อก จากการพลิกกลับไปกลับมา ขว้าง ผลัก และวางโดยเริ่มจากไม้บล็อกอันเดียวก่อนแล้วจึงเพิ่มจำนวนขึ้น

ขั้นที่ 2 เด็กอายุ 2 หรือ 3 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มการก่อสร้างจริง ๆ โดยการวางไม้บล็อกเป็นแถวทั้งแนวดิ่งและแนวนอน ซึ่งเด็กจะมีการสร้างซ้ำ ๆ ไม้บล็อกหนึ่งอันมักถูกใส่ไปโดยสมมติว่าเป็นรถยนต์ หรือรถไฟ

ขั้นที่ 3 เด็กอายุ 3 ปี ในขั้นนี้จะเป็นการสร้างสะพานเด็กจะวางไม้บล็อกสองอันห่างกัน พื้นที่ว่างของทั้งสองอันจะเป็นระยะของการวางอันที่สาม มีการวางทั้งแนวดิ่งและแนวนอน การสร้างสะพานนี้แสดงให้เห็นว่าเด็กค้นพบวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองได้

ขั้นที่ 4 เด็กอายุ 2, 3 หรือ 4 ปี ขั้นนี้เด็กจะวางไม้บล็อกล้อมรอบโดยมีพื้นที่ว่างอยู่ภายใน เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับพื้นที่ข้างในและข้างนอก การสร้างในขั้นนี้เมื่อรวมกันขั้นการสร้างสะพานจะทำให้เด็กเกิดความคิดในการสร้างสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

ขั้นที่ 5 เด็กอายุ 4 ปี เด็กเริ่มใช้บล็อกสร้างตามจินตนาการมีการออกแบบสิ่งก่อสร้างให้ได้สมดุลและตกแต่งมีแบบต่าง ๆ สิ่งก่อสร้างยังไม่มีชื่อแต่สามารถทำได้ประณีต

ขั้นที่ 6 เด็กอายุ 4 - 6 ปี เด็กเริ่มให้ชื่อสิ่งก่อสร้าง ซึ่งชื่อจะมีความสัมพันธ์กับหน้าที่ของสิ่งที่เด็กสร้าง และเริ่มมีการเล่นละครสร้างสรรค์

ขั้นที่ 7 เด็กอายุตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป สิ่งที่เด็กสร้างถือเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งก่อสร้างจริง ๆ รวมทั้งจะมีการตั้งชื่อ และนำสิ่งก่อสร้างไปใช้ในการเล่นละครสร้างสรรค์ หรือพูดสิ่งที่ตนสร้างขึ้น

สำหรับ พัฒนา ชัยพงศ์ (ม.ป.ป. : 7 - 15) ได้แบ่งขั้นการเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกออกเป็น 4 ขั้น ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการหอบหิ้วไม้บล็อกไปมา เด็กที่ยังเล็กส่วนใหญ่เล่นไม้บล็อกโดยการหอบไม้บล็อกไว้ในอ้อมแขน แล้วเดินไปเดินมา แต่ก็ได้เรียนรู้เกี่ยวกับน้ำหนัก ผิวสัมผัส และจำนวนไม้บล็อกที่เขาหอบแต่ละครั้ง

ขั้นที่ 2 ขั้นวางซ้อนต่อกันหรือวางเรียงต่อกันบนพื้น เมื่อเด็กโตขึ้นเด็กจะชอบวางไม้บล็อกซ้อนกันสูง หรือวางเรียงต่อกันระนาบกับพื้น ซึ่งด้านอาจจะไม่แนบกันก็ได้ เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของไม้บล็อก

ขั้นที่ 3 ขั้นการหาวิธีใหม่ ๆ ในการต่อไม้บล็อก เมื่อเด็กอายุประมาณ 3 - 4 ปี ที่คุ้นเคยกับไม้บล็อกมาก่อนก็จะเริ่มค้นพบการใช้ไม้บล็อกในรูปแบบใหม่ ๆ และเมื่อเกิดปัญหาที่จะหาหนทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งรูปแบบที่อาจพบเห็นได้ เช่น การสร้างวงล้อมรอบ การสร้างสะพาน การสร้างแบบ (Pattern) ต่าง ๆ ขึ้น

ขั้นที่ 4 ขั้นการตั้งชื่อ และใช้ประโยชน์สิ่งที่สร้างขึ้น อายุประมาณ 5 ปีครึ่ง - 6 ปี เด็กมักจะตั้งชื่อสิ่งที่ตนสร้างขึ้น และใช้สิ่งที่สร้างขึ้นเล่นบทบาทสมมติ สร้างจินตนาการของตนเอง

สำหรับ บีที้ (Beatty, 1992 : 56 - 57) ได้แบ่งขั้นการเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกออกเป็น 3 ขั้น ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการใช้สัมผัส เด็กจะใช้ไม้บล็อกทำทุกอย่างยกเว้นใช้ก่อสร้าง เด็กจะนำไม้บล็อกออกจากชั้น และถือไปรอบ ๆ ใช้ตอก นำไปใส่กล่องหรือรดแล้วเทออก ใส่กลับเข้าไปใหม่แล้วเทออกอีก ซึ่งมักจะทำตอนที่ยังเล็ก หรือเด็กที่มีประสบการณ์น้อย

ขั้นที่ 2 ขั้นควบคุมการก่อสร้าง เด็กเรียนรู้การวางไม้บล็อกในลักษณะต่าง ๆ เช่น การสร้างหอคอยโดยการวางไม้บล็อกซ้อนกัน เด็กสามารถสร้างหอคอยได้หลายรูปแบบ การวางไม้บล็อกเรียงตามพื้นราบเป็นแถวยาว การสร้างถนน การสร้างกำแพง ซึ่งเด็กจะสามารถสร้างได้อย่างประณีต เด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการสร้างสะพานโดยการวางไม้บล็อก

1 อัน บนพื้นที่ว่างของไม้บล็อก 2 อัน การทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจะทำให้เด็กสร้างได้ประติมากรรม การสร้างของเด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน การสร้างในขั้นนี้จะแสดงให้เห็นถึงความสมดุล และการวางไม้บล็อกในรูปแบบต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นให้ความหมายของการเล่นไม้บล็อก เป็นการประยุกต์ทักษะที่เด็ก เรียนรู้มาใช้ในการก่อสร้าง เด็กอาจจะตั้งชื่อสิ่งที่เด็กสร้างทันที หรือคอยจนกระทั่งสร้างเสร็จ ก่อน จึงตัดสินใจว่าสิ่งที่เขาสร้างคืออะไร ในขั้นนี้ให้ความหมายนี้อาจจะเป็นเพียงแต่เด็กสร้าง สิ่งที่เขาพบเห็นจากการไปทัศนศึกษา หรือแม้แต่สร้างจากความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง

จะเห็นได้ว่า เด็กจะพัฒนาการเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับ ความสามารถและประสบการณ์ของเด็ก ฉะนั้นการที่ครูมีความรู้เกี่ยวกับขั้นการเล่นก่อสร้างด้วย ไม้บล็อกจะทำให้ทราบถึงระดับความสามารถของเด็ก เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เด็ก พัฒนาขึ้นได้อย่างเหมาะสม

หลักการจัดกิจกรรมมมบล็อก

การนำไม้บล็อกเข้าไปให้เด็กเล่นในห้องเรียนนั้นได้มีผู้เสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้
 เดย์ (Day. 1988 : 62 - 65) กล่าวว่า มมบล็อกต้องมีบริเวณกว้าง เพียงพอที่จะให้เด็กเล่น เพราะเด็กจะสร้างสิ่งต่าง ๆ พร้อม ๆ กัน ในบริเวณมุมควรปูพรมที่มี ผิวเรียบเพื่อที่จะได้วางไม้บล็อกได้อย่างสมดุล มีการกำหนดบริเวณอย่างชัดเจน ซึ่งถ้าห้องปูพรม ทั้งหมดแล้วก็ใช้เพียงเทปกาวแบ่งเขตอย่างง่าย ๆ และควรมีชั้นเก็บไม้บล็อกที่แน่นอน มีความ สูงเหมาะสมกับเด็กและใหญ่เพียงพอสำหรับจำนวนไม้บล็อก ป้ายที่ติดแสดงขนาดหรือจำนวนไม้ บล็อกแต่ละชนิดควรติดตามจากด้านซ้ายของแต่ละชั้น เพื่อส่งเสริมการอ่านจากซ้ายไปขวาการ วางไม้บล็อกควรเรียงตามความยาว มีเส้นแบ่งแยกไม้บล็อกแต่ละชนิดออกจากกัน และอาจมีเขต ห้ามสร้างบล็อกบริเวณด้านหน้าของชั้นเก็บไม้บล็อก โดยใช้เทปกาวเป็นเครื่องหมายเพราะ บริเวณนี้จะมีการเคลื่อนย้ายไม้บล็อกตลอดเวลา นอกจากนี้การจัดมมบล็อกควรให้เด็กช่วยเหลือ ตนเองให้มากที่สุด ซึ่งอาจเป็นการสร้างกฎขึ้นเพื่อให้เด็กปฏิบัติตาม เช่น ไม้บล็อกมีไว้ใช้สร้าง ถ้าสร้างใกล้กันเกินไปอาจเกิดอุบัติเหตุได้ สร้างไม้บล็อกได้สูงเท่ากับเด็กยืน มีผู้สร้างได้เพียง 4 คน (อื่น ๆ ในเวลาเดียวกัน) เป็นต้น รวมทั้งควรมีการจัดสื่ออุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อให้เด็กได้ เล่นประกอบไม้บล็อก เช่น รูปจำลองคน สัตว์ สัญลักษณ์จราจร ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับ พัฒนา ชัยพงศ์ (ม.ป.ป. : 27 - 38) ได้เสนอแนะว่า ในการจัดมมบล็อกให้เด็กเล่นนั้นไม่ควรจัด

ใกล้มุมสงบและขวางทางเดิน การจัดโต๊ะไว้ในมุมหรือจัดมุมแคบเกินไปจะทำให้เด็กเล่นก่อสร้างไม่สะดวก การปูเสื่อน้ำมันหรือพรมจะช่วยให้เด็กนั่งทำกิจกรรมกับพื้นได้สบาย แต่พื้นต้องแข็งแรง และแน่นอนพื่อที่จะวางไม้บล็อกได้ดีควรแบ่งอาณาเขตให้ชัดเจน โดยใช้ชั้นเก็บของกัน หรือจะใช้เทปกาวได้ ด้านหน้าของชั้นวางของควรมีเทปกาวกันเขตที่เด็กไม่ควรก่อสร้างไม้บล็อกเพื่อป้องกันอันตรายและอาจใช้เทปกาวกำหนดเขตของเด็กแต่ละคนในการเล่นก่อสร้างให้เป็นสัดส่วน หรือจะใช้กระดาษแข็งแผ่นเรียบตัดให้ได้ขนาดตามที่ต้องการได้ ในการเก็บไม้บล็อกนั้นการใช้กระดาษแข็งแผ่นเรียบตัดให้ได้ขนาดตามที่ต้องการก็ได้ ในการเก็บไม้บล็อกนั้นการใช้กระดาษติดบนชั้นบอกระยะความยาวขนาดของไม้บล็อกที่จะเก็บจะช่วยให้เด็กเก็บของได้ง่ายขึ้นสำหรับไม้บล็อกยืนครูเก็บไว้ด้านในของชั้น นอกจากการเก็บไม้บล็อกให้เรียบร้อยแล้วสื่ออุปกรณ์ประกอบการเล่นไม้บล็อกก็ควรเก็บให้เรียบร้อยเช่นเดียวกัน ซึ่ง บีตี (Beaty, 1992 : 45 - 46) ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดอุปกรณ์เล่นประกอบในมุมบล็อกไว้ว่า ในการจะจัดอะไรเข้าไปเล่นประกอบกับบล็อกนั้นขึ้นอยู่กับว่า ต้องการจะให้เกิดอะไรขึ้นในมุมนี้ และต้องการให้เด็กเรียนรู้อะไร ถ้าต้องการให้เด็กสร้างสรรค์สิ่งก่อสร้างที่ยิ่งใหญ่ก็จะจัดมุมนี้ให้ดีเพื่อให้เด็กเลือกและนำมาใช้ได้ง่าย ถ้าต้องการให้เด็กสร้างโดยไม่มีอะไรมารบกวน ก็ต้องจัดบริเวณให้กว้าง ถ้าต้องการให้เด็กเล่นบทบาทสมมติและใช้จินตนาการ ก็ต้องจัดอุปกรณ์เล่นประกอบเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ถ้าต้องการให้เด็กก่อสร้างสิ่งที่ได้พบเห็นจากการไปทัศนศึกษา เรื่องที่เด็กสนใจหรือการไปเที่ยวยังสถานที่ต่าง ๆ ที่เด็กเคยไป ก็ต้องจัดอุปกรณ์เล่นประกอบเพื่อส่งเสริมให้เด็กเล่นบทบาทสมมติ และเดย์ (Day, 1994 : 427 - 428) ได้เสนอนะเกี่ยวกับอุปกรณ์เล่นประกอบที่สามารถนำมาจัดร่วมกับมุมบล็อก ซึ่งได้แก่ บล็อกหลากสี บล็อกเล่นบนโต๊ะ เศษไม้ท่อนเล็ก ๆ เล็กโก้นขนาดใหญ่ - เล็ก บล็อกกลวง ตุ๊กตาคน สัตว์ เครื่องประดับจำลอง เครื่องมือช่างไม้ ท่อนพลาสติกเล็ก ๆ รอก ถ่านไฟฉาย และหลอดไฟ เชือก กล้อง ล้อเก๋า ๆ ล้อของเล่นขนาดใหญ่ - เล็ก สัญญาณไฟจราจร หลอดด้าย ก้อนหิน ก้อนกรวด เมล็ดพืช ขนาดใหญ่ เปลือกหอย กล้องฟิล์ม ซึ่งประกอบด้วยกระดาษ สีเทียน เชือก กรรไกร สก๊อตเทป กระดาษกาว ฯลฯ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจัดมุมบล็อกให้เด็กเล่น ควรจัดสื่ออุปกรณ์ให้น่าสนใจ โดยจัดสื่อประเภทต่าง ๆ เข้าไปผสมเพื่อเล่นประกอบกับไม้บล็อก ควรจัดให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองในการนำไม้บล็อกมาสร้างและเก็บเข้าที่ได้สะดวก รวมทั้งจัดบริเวณให้เด็กได้เล่น

ก่อสร้างได้อย่างสบาย เพื่อเด็กจะได้ใช้ความคิดและจินตนาการของตนอย่างเต็มที่ แต่ต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน

การเล่นไม้บล็อกกับการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม

โคเฮิน (Cohen. 1977 : 151, 158) กล่าวว่า กิจกรรมในมุมบล็อกจะส่งเสริมให้เด็กที่ชอบอยู่ตามลำพัง เข้ามามีส่วนร่วมทีละน้อย และให้โอกาสเด็กได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้สร้างคนอื่นอย่างเป็นธรรมชาติ สำหรับเด็กที่มีความสามารถทางสังคมในระดับปานกลาง การเล่นก่อสร้างบล็อกก็จะเปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมกันวางแผนและทำงานร่วมกับเพื่อนได้ เด็กได้รับทักษะและความพอใจจากการที่ได้แสดงออกตามความต้องการของตนเอง และค้นพบจากการใช้บล็อกก่อสร้าง เด็กจะมีความสนใจในการสร้างร่วมกับผู้อื่น มีการทำงานเป็นกลุ่มใหญ่ขึ้น ซึ่ง คาร์ทไรท์ (Cohen. 1977 : 158 ; citing Cartwright. 1974 : 143) กล่าวว่า การสร้างบล็อกดึงดูดให้เด็กทำงานร่วมกับผู้อื่น มากกว่าที่เด็กจะยึดถือคำแนะนำจากครู ฝึกระเบียบวินัยในการสร้างสิ่งต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่น เมื่อเด็กสนใจและตั้งใจที่จะสร้างสรรค์ร่วมกันเขาอาจค้นพบการช่วยเหลือผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะอดกลั้นให้ผู้อื่นทำตามที่เขาชอบ แม้ว่าจะไม่เห็นด้วยก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับ ไวเชิร์ต (Wichert. 1989 : 21 - 22) ได้กล่าวเกี่ยวกับมุมบล็อกไว้ว่า มุมบล็อกเป็นบริเวณที่เด็กจะมีการติดต่อสื่อสารกันมากที่สุด ทำให้เด็กมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กด้วยกัน ซึ่งเด็กจะได้มีโอกาสในการร่วมมือ และช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหา รวมทั้งสามารถลดการแบ่งแยกเพศได้ ถ้าครูสนับสนุนอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535 : 120) กล่าวว่า ในการเล่นมุมบล็อกเด็กมักจะเล่นเป็นกลุ่ม ฉะนั้นเด็กจะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้ หรือให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ การเอาแต่ใจตนเอง หรือเป็นฝ่ายรับแต่อย่างเดียวจะค่อย ๆ ลดลง แต่จะเริ่มอดทน เริ่มเป็นผู้ให้บ้าง และยังสามารถปลูกฝังลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้ เช่น การฝึกให้เด็กเก็บของเข้าที่เมื่อเลิกเล่นแล้ว ต่อมา ัญฐาพร พงษ์สิงห์ (2539 : 29) สรุปไว้ว่าขณะที่เด็กเล่นไม้บล็อกเด็กจะรู้จักปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนและมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคงพอใจเด็กและเรียนรู้การแบ่งปันถ้าคนใดคนหนึ่งมีมากหรือมีไม่พอ รู้จักปรึกษากันว่าจะสร้างเป็นอะไรและร่วมมือกันทำให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ ซึ่งเป็นการฝึกให้เด็กสามารถที่จะทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่า การเล่นในมุมบล็อก เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มี ปฏิสัมพันธ์ และได้เรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมเพื่อที่จะปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน เช่น การช่วยเหลือ ความร่วมมือ การแบ่งปัน การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม เป็นต้น

งานวิจัยเกี่ยวกับการเล่นมุมบล็อก

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการเล่นไม้บล็อก ดังต่อไปนี้

ชลุสส์ (Sluss. 1996) ได้ศึกษาเด็กอายุ 4 ปี ซึ่งไม่มีความคุ้นเคยกันมาก่อน จากการเล่นก่อสร้างไม้บล็อกในห้องทดลอง พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับระดับการเล่น และอชยา แสงบรรเจิดศิลป์ (2528) ได้ศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมไม้บล็อกแบบเต็มรูปแบบ ซึ่งมีการจัดไม้บล็อกชุดมาตรฐาน และบล็อกชนิดอื่นพร้อมกับการจัดอุปกรณ์ในการเล่นประกอบไม้บล็อกด้วย มีความสามารถทางสติปัญญาสูงกว่าเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมไม้บล็อกแบบปกติซึ่งมีการจัดไม้บล็อกชุดมาตรฐานให้เด็กเล่นเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ัญญาพร พงษ์สิงห์ (2539) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน โดยเด็กจะเล่นกันเป็นกลุ่มจำนวน 3 หรือ 5 คน กลุ่มร่วมกันวางแผนเพื่อใช้บล็อกของตนในการสร้างผลงานร่วมกันมีพฤติกรรมชอบสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้เล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระกับบล็อกของตนที่ครูจัดให้ โดยไม่มีเงื่อนไขในการเล่น

จะเห็นได้ว่า ไม้บล็อกเป็นอุปกรณ์การเล่นที่มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้เป็นอย่างดี และในการเล่นไม้บล็อกเด็กจะได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสื่อ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์มุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ และการจัดประสบการณ์มุมบล็อกแบบปกติว่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยอย่างไร ทั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนกับหลังการจัดประสบการณ์มุมล้อย่อมมีความแตกต่างกัน
2. ผลต่างพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมล้อย่อมมีรูปแบบที่ปรับเปลี่ยนกับมุมล้อย่อมมีรูปแบบที่มีความแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. การใช้เครื่องมือ
5. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่ได้รับการเสนอชื่อจากครูประจำชั้นว่ามีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยต่ำ

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 4- 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 8 ห้อง รวม 336 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 ส่วนการศึกษานูบาล โรงเรียนโศภนศึกษา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งได้มาโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 จับลากห้องเรียนกลุ่มตัวอย่างมา 3 ห้อง

2.2 ผู้วิจัยหาความเข้าใจกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับเด็กที่มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยต่ำ แล้วจึงให้ครูประจำชั้นใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการสังเกตเด็กและเสนอชื่อเด็กในห้องเรียนที่มีพฤติกรรมดังกล่าวมาห้องละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

2.3 ผู้ช่วยวิจัย 2 คน สังเกตพฤติกรรมเด็กโดยใช้แบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบสังเกตที่ผู้ช่วยวิจัยทั้ง 2 คน ได้หาค่าความเชื่อมั่นแล้ว มีค่าเท่ากับ .76 ทำการสังเกตเด็กในสถานการณ์ประจำวัน คือ ในช่วงการเข้าแถว การรับประทานอาหาร กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การเล่นตามมุม และกิจกรรมกลางแจ้ง โดยสังเกตคนละ 3 กิจกรรม เด็กทุกคนจะได้รับการสังเกตทั้งสิ้นรวม 6 ครั้ง ครั้งละ 3 นาที แล้วนำคะแนนของเด็กแต่ละคนจากผู้ช่วยวิจัยทั้ง 2 คน มารวมกัน

2.4 ผู้วิจัยวัดพฤติกรรมทางสังคมเด็กทุกคนโดยใช้แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นรายบุคคลทีละข้อ รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ

2.5 รวมคะแนนของเด็กแต่ละคนที่ได้จากการสังเกต และการวัดพฤติกรรมทางสังคม จากนั้นนำคะแนนของเด็กทุกคนมาเรียงลำดับจากต่ำไปหาสูง แล้วจึงจับคู่คะแนนเพื่อแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน โดยทั้ง 2 กลุ่มจะมีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกัน และมีเด็กมาจากทั้ง 3 ห้อง จำนวนเท่ากัน

2.6 จัดลากเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งได้กำหนดดังนี้

2.6.1 กลุ่มทดลอง เป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ

2.6.2 กลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมบล็อกแบบปกติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังต่อไปนี้

1. คู่มือการจัดกิจกรรมมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบและมุมบล็อกแบบปกติ
2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ
3. แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบวัดพฤติกรรมทางสังคมเชิงสถานการณ์ จำนวน 1 ฉบับ

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. คู่มือการจัดกิจกรรมมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบและมุมบล็อกแบบปกติ ได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.1.1 แผนการจัดประสบการณ์ใฝ่หาคำถามศึกษาโปรแกรมชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ของส่วนการศึกษานูบาล โรงเรียนใฝ่หาคำถามศึกษา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ในหน่วยดังต่อไปนี้ คือ หน่วยตัวเรา ประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับประสาทสัมผัส (ลิ้น, ผิว) การรักษาความสะอาดของร่างกาย การป้องกันโรค อาหาร และหน่วยน้ำ ประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับสถานะและวัฏจักรของน้ำ คุณสมบัติและแหล่งที่มาของน้ำ เนื่องจากเป็นหน่วยที่ตรงกับช่วงดำเนินการทดลอง

1.1.2 เอกสารเกี่ยวกับหลักการจัดมุมบล็อกพร้อมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมเพื่อเอื้อให้เกิดการเรียนรู้สื่อกิจกรรมที่มาเล่นในมุมบล็อก

1.1.3 อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาจัดในมุมบล็อกได้ โดยเลือกนำมาจัดให้เหมาะสมกับหน่วยการสอน และจำนวนเด็ก

1.1.4 งานวิจัยเกี่ยวกับการเล่นในมุมบล็อก จากปริญญาพนธ์ เรื่องการ เล่นมุมไม้บล็อกเพื่อพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย (อิชยา แสงบรรเจิดศิลป์, 2538)

1.2 เขียนคู่มือการจัดกิจกรรมมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบและมุมบล็อกแบบปกติ ซึ่งสื่ออุปกรณ์ที่ใช้สอดคล้องกับหน่วยการสอน

1.3 นำคู่มือการจัดกิจกรรมมุมบล็อกที่เขียนขึ้นไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน หลังจากนั้นนำผลการพิจารณาตรวจสอบและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นสอดคล้องกัน 2 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังต่อไปนี้

อาจารย์อารี เกษมรัตน์ โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ

อาจารย์อิชยา แสงบรรเจิดศิลป์ โรงเรียนอนุบาลประเสริฐศิลป์

ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นให้ลดจำนวนบล็อกที่ผลิตขึ้นเอง คือ บล็อกกล่องนม จากจำนวน 100 ชิ้น ลดลงเหลือ 50 ชิ้น บล็อกกล่องขนาดต่าง ๆ จากจำนวน

75 ชิ้น ลดลงเหลือ 50 ชิ้น และบล็อกกล่องลายอิฐขนาด 20 x 8 x 8 เซนติเมตร จากจำนวน 50 ชิ้น ลดลงเหลือ 25 ชิ้น

2. แบบสังเกตและแบบวัดพฤติกรรมทางสังคม ได้แบ่งพฤติกรรมทางสังคมออกเป็น 2 ด้าน คือ พฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย มีขั้นตอนวิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

2.1.1 เอกสารเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย

2.1.2 งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยจากปริญานันท์ เรื่องพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป (อรรพรรณ สุ่มประดิษฐ์, 2533) และความมีระเบียบวินัย จากปริญานันท์ เรื่องพฤติกรรมทางสังคมของเด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมเน้นสื่อแบบไทย (วาสนา บุญจันทร์, 2539)

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยมาสร้างเป็นแบบสังเกตและแบบวัดพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัย ดังต่อไปนี้

2.2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 พฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัย

จำนวน 10 ข้อ

2.2.2 แบบวัดพฤติกรรมทางสังคม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 พฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัย

จำนวน 10 ข้อ

2.3 นำแบบสังเกตและแบบวัดพฤติกรรมทางสังคมที่สร้างขึ้นไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) จากนั้นนำผลการพิจารณาตรวจสอบ และข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นสอดคล้องกัน 2 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังต่อไปนี้

อาจารย์ผาณิตา ดิษยเดช มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์เกื้อกูล เดชะเสน โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ

อาจารย์อรรณพ สุ่มประดิษฐ์ สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร

ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องว่าแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมมีความเหมาะสมแล้ว ส่วนแบบวัดพฤติกรรมทางสังคมผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 ท่าน มีความเห็นให้ปรับการใช้ภาษา คือ จากการเรียก "ชื่อเด็ก" แทนตัวเด็กให้ใช้สรรพนามคำว่า "หนู" แทน และในข้อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ใช้คำว่า "เพื่อน" ให้ใช้ชื่อสมมติแทน ปรับรูปภาพการยื่นเข้าแถวของเด็กให้ชัดเจนมากขึ้น รวมทั้งสัญลักษณ์ที่ใช้แทนแต่ละข้อของตอนเดียวกันควรจัดให้อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน

2.4 นำแบบสังเกตและแบบวัดพฤติกรรมทางสังคมที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 ส่วนการศึกษานุบาลโรงเรียนไมโทดุมศึกษา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

2.4.1 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมไปจัดกระทำดังนี้

2.4.1.1 ทำความเข้าใจกับผู้ช่วยวิจัย 2 คน เกี่ยวกับนิยามศัพท์เฉพาะ แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย และวิธีการสังเกตพฤติกรรมเด็ก

2.4.1.2 ผู้ช่วยวิจัย 2 คน สังเกตพฤติกรรมเด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยผู้ช่วยวิจัยทั้ง 2 คน สังเกตเด็กทุกคนเป็นรายบุคคลโดยใช้แบบสังเกตชุดเดียวกัน ตามลำดับของตารางเลขสุ่มทางสถิติ ครั้งละ 3 นาที ในทุกกิจกรรม คือ การเข้าแถว การรับประทานอาหาร กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมการเล่นตามมุมและกิจกรรมกลางแจ้ง

2.4.1.3 นำคะแนนที่ได้จากผู้ช่วยวิจัยแต่ละคนมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้สูตร Pearson Product -

Moment Coefficient Correlation (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 : 193) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .76

2.4.2 นำแบบวัดพฤติกรรมทางสังคมไปจัดกระทำ ดังนี้

2.4.2.1 ผู้วิจัยนำแบบวัดพฤติกรรมทางสังคมไปทำการวัด

พฤติกรรมเด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก โดยแบ่งกลุ่มเด็กที่ได้คะแนนสูงมา 25% และกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำมา 25% คำนวณหาค่าเฉลี่ยและคะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละกลุ่ม แล้วนำไปคำนวณ โดยใช้สูตรของ เอ็ดเวิร์ด (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 : 215 – 216 ; อ้างอิงมาจาก Edwards, 1957 : 152 – 154) ซึ่งปรากฏว่ามีแบบวัดพฤติกรรมทางสังคม จำนวน 5 ข้อ ที่ได้ค่าอำนาจจำแนกไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน คือ 1.75 ขึ้นไป ดังนั้น จึงนำมาปรับภาษาสถานการณ์ และรูปภาพในข้อดังกล่าวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จากนั้นจึงนำแบบวัดพฤติกรรมทางสังคมทั้งฉบับไปวัดพฤติกรรมเด็กอีกครั้ง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และไม่ใช้กลุ่มเดิม จำนวน 40 คน แล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก จึงได้แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อ

2.4.2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรมทางสังคมทั้งฉบับ โดยใช้วิธีการของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) ใช้สูตร KR - 21 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 : 199) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .70

4. การใช้เครื่องมือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

1.1 ผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลในช่วงการเข้าแถว การรับประทานอาหาร กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การเล่นตามมุม และกิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมละ 3 นาที และขีด (/) 1 ขีด ต่อการแสดงพฤติกรรม 1 ครั้ง

1.2 การให้คะแนน กำหนดดังนี้

ถ้า เด็กแสดงพฤติกรรมที่กำหนดให้ครั้งละ 1 คะแนน

เด็กไม่แสดงพฤติกรรมที่กำหนดให้ 0 คะแนน

2. แบบวัดพฤติกรรมทางสังคม

2.1 วัดพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลทีละข้อ จนครบทุกข้อของตอนที่ 1 แล้วให้เด็กหยุดพัก 5 นาที หลังจากนั้นจึงวัดพฤติกรรมตอนที่ 2 จนครบทุกข้อ

2.2 เมื่อเด็กตอบถูก ให้ 1 คะแนน แต่ถ้าตอบผิด ให้ 0 คะแนน

5. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลอง มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบแผนการทดลอง การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังศณา สายยศ, 2538 : 249) มีลักษณะการทดลองดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
CR	T ₁	X	T ₂
ER	T ₁	-	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

CR	หมายถึง	กลุ่มควบคุม
ER	หมายถึง	กลุ่มทดลอง
X	หมายถึง	การจัดประสบการณ์ด้วยแบบฝึกแบบเต็มรูปแบบ
-	หมายถึง	การจัดประสบการณ์ด้วยแบบฝึกแบบปกติ
T ₁	หมายถึง	การสอบก่อนการทดลอง
T ₂	หมายถึง	การสอบหลังการทดลอง

2. วิธีดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 2 คน สร้างความคุ้นเคยกับเด็ก ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้ช่วยวิจัยและผู้วิจัยดำเนินการทดสอบเด็กก่อนการทดลอง (Pretest) ดังนี้

2.1.1 ผู้ช่วยวิจัยทั้ง 2 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมเด็ก โดยใช้แบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สังเกตพฤติกรรมเด็กในสถานการณ์ประจำวัน คือ ช่วงการเข้าแถว การรับประทานอาหาร กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การเล่นเกม และกิจกรรมกลางแจ้ง ผู้ช่วยวิจัยสังเกตเด็กคนละ 3 กิจกรรม เด็กทุกคนได้รับการสังเกตทั้งสิ้นรวม 6 ครั้ง ครั้งละ 3 นาที แล้วนำคะแนนของเด็กแต่ละคน จากผู้ช่วยวิจัยทั้ง 2 คน มารวมกัน

2.1.2 ผู้วิจัยวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กทุกคน โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นรายบุคคลทีละข้อ รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ

2.1.3 รวมคะแนนของเด็กแต่ละคนที่ได้จากการสังเกตและการวัดพฤติกรรมทางสังคม จากนั้นนำคะแนนของเด็กทุกคนมาเรียงลำดับจากต่ำไปหาสูง จับคู่คะแนนเพื่อแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม ได้กลุ่มละ 15 คน ซึ่งทั้ง 2 กลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกัน และมีเด็กมาจากทั้ง 3 ห้อง จำนวนเท่ากัน แล้วจึงจับสลากเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง โดยนำเด็กทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมายังห้องทดลองที่ได้จัดเตรียมไว้ ซึ่งกำหนดดังนี้

2.2.1 กลุ่มทดลอง ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง ตามคู่มือการจัดกิจกรรมมุมบล็อก (ดูภาคผนวก ก) โดยจัดสื่ออุปกรณ์ตามรายการที่กำหนดไว้ และให้เด็กเล่นอย่างเสรี ซึ่งครูเป็นผู้คอยดูแลและพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือถ้าเด็กต้องการ

2.2.2 กลุ่มควบคุม ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบปกติ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง ตามคู่มือการจัดกิจกรรมมุมบล็อก (ดูภาคผนวก ก) โดยจัดสื่ออุปกรณ์ตามรายการที่กำหนดไว้ และให้เด็กเล่นอย่างเสรี ซึ่งครูเป็นผู้คอยดูแลและพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือถ้าเด็กต้องการ

2.3 ผู้วิจัยทำการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสลับกัน ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 วัน และเวลาที่ดำเนินการทดลอง

สัปดาห์ที่	วัน	เวลาที่ดำเนินการทดลอง	
		09.30 น. – 09.50 น.	10.00 น. – 10.20 น.
1	จันทร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	อังคาร	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พุธ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พฤหัสบดี	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
2	จันทร์	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	อังคาร	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พุธ	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พฤหัสบดี	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	ศุกร์	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง

2.4 หลังจากทำการทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้ช่วยวิจัย 2 คนเดิม และผู้วิจัย ดำเนินการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยผู้ช่วยวิจัยทั้ง 2 คน สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก คนละ 3 กิจกรรม เช่นเดียวกับการสังเกตก่อนการทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมชุดเดิม ส่วนผู้วิจัยวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กเป็นรายบุคคล โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมชุดเดิม ซึ่งดำเนินการเหมือนกับก่อนการทดลอง

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังต่อไปนี้

1. การหาค่าเฉลี่ยของคะแนน ใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.

2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. การหาค่าความแปรปรวนของคะแนน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.

2538 : 76 - 77)

$$s^2 = \frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N - 1)}$$

เมื่อ	s^2	เป็น	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง
	X	เป็น	คะแนนแต่ละคนในกลุ่มตัวอย่าง
	N	เป็น	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	$N - 1$	เป็น	จำนวนตัวแปรอิสระ (Degree of Freedom)

3. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกต โดยวิธีหาคัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Coefficient Correlation) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 193)

$$r_{tt} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{tt}	คือ	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
N	คือ	จำนวนคนของกลุ่มตัวอย่าง
$\sum XY$	คือ	ผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างคะแนนจากผู้สังเกตคนหนึ่ง (X) และคะแนนจากผู้สังเกตคนที่สอง (Y)
$\sum X$	คือ	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนจากผู้สังเกตคนหนึ่ง
$\sum Y$	คือ	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนจากผู้สังเกตคนที่สอง
$\sum X^2$	คือ	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสองของคะแนนจากผู้สังเกตคนหนึ่ง
$\sum Y^2$	คือ	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสองของคะแนนจากผู้สังเกตคนที่สอง

4. หาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้สูตร เอ็ดเวิร์ด (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 215 - 216 ; อ้างอิงมาจาก Edwards. 1957 : 152 - 154)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{s_H^2}{n_H} + \frac{s_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	คือ	ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
	$\bar{X}_H$	คือ	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	คือ	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	S_L^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
	n_L	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

5. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้สูตร KR-21
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 199)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum (x - \bar{x})^2}{n s_t^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	คือ	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	คือ	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\bar{x}$	คือ	คะแนนเฉลี่ยของเครื่องมือวัด
	s_t^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือวัด

6. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t-Dependent (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 104)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ	D	คือ	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N	คือ	จำนวนคู่

7. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
ทั้งก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t-test for Independent Samples ในรูปแบบ
Difference Scores (Scott, 1967 : 264)

$$s_D^2 = \frac{\sum (D_1 - MD_1)^2 + \sum (D_2 - MD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

$$s_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{s_D^2}{n_1} + \frac{s_D^2}{n_2}}$$

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{s_{MD_1 - MD_2}}$$

เมื่อ	t	คือ	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาใน t-distribution
	s_D^2	คือ	ค่าความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่าง ก่อนและหลังการทดลอง
	D_1	คือ	ผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง
	D_2	คือ	ผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม
	MD_1	คือ	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง
	MD_2	คือ	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มควบคุม
	$s_{MD_1 - MD_2}$	คือ	ค่าความแปรปรวนร่วมของผลต่างระหว่างก่อนและหลัง การทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
	n_1	คือ	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
	n_2	คือ	จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง
$\bar{X}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง
S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนก่อนการทดลอง
S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนหลังการทดลอง
ΣD	แทน	ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
MD	แทน	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างระหว่างคะแนนหลังการทดลอง กับก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง
S_D^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างคะแนน หลังการทดลองกับก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
df	แทน	ระดับขั้นความเสรี (degree of freedom)
**	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยก่อน
กับหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบเต็มรูปแบบ และ
แบบบล็อกแบบปกติ วิเคราะห์โดยใช้ t-Dependent

2. เปรียบเทียบผลต่างพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมี
ระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบเต็มรูปแบบ กับแบบบล็อก
แบบปกติ วิเคราะห์โดยใช้ t-test for Independent Samples ในรูปแบบของ
Difference Scores

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย
ของเด็กปฐมวัยก่อนกับหลังการจัดประสบการณ์มุมบทบาทเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)
และมุมบทบาทปกติ (กลุ่มควบคุม)

กลุ่มตัวอย่าง	พฤติกรรมทางสังคม	$\bar{X}_1$	S_1^2	$\bar{X}_2$	S_2^2	ΣD	t
N = 15							
กลุ่มทดลอง	ความเอื้อเฟื้อ	5.800	7.028	9.733	5.494	59	6.185**
	ความมีระเบียบวินัย	18.000	10.285	27.266	3.351	139	11.154**
กลุ่มควบคุม	ความเอื้อเฟื้อ	5.866	6.694	9.666	9.808	57	6.472**
	ความมีระเบียบวินัย	18.000	10.285	25.666	8.523	115	10.436**

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมบทบาทเต็มรูปแบบ และมุมบทบาทปกติ มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย ก่อนกับหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง) กับแบบบล็อกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)

ผลต่างพฤติกรรมทางสังคม	กลุ่มตัวอย่าง N = 15	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD	s^2_D	t
ความเอื้อเฟื้อ	กลุ่มทดลอง	5.800	9.733	3.933	5.618	0.153
	กลุ่มควบคุม	5.866	9.666	3.800		
ความมีระเบียบวินัย	กลุ่มทดลอง	18.000	27.266	9.266	9.223	1.444
	กลุ่มควบคุม	18.000	25.666	7.666		

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าผลต่างพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบเต็มรูปแบบ กับแบบบล็อกแบบปกติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย โดยสรุป ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยก่อนกับหลังการจัดประสบการณ์มุมลือแบบเต็มรูปแบบ และมุมลือแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลต่างพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมลือแบบเต็มรูปแบบ กับมุมลือแบบปกติ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. พฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยก่อนกับหลังการจัดประสบการณ์มุมลือมีความแตกต่างกัน
2. ผลต่างพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมลือแบบเต็มรูปแบบ กับมุมลือแบบปกติมีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การดำเนินการทดลองมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 2 คน สร้างความคุ้นเคยกับเด็ก ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้ช่วยวิจัยและผู้วิจัยดำเนินการทดสอบเด็กก่อนการทดลอง (Pretest) ดังนี้

1.1 ผู้ช่วยวิจัยทั้ง 2 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมเด็ก โดยใช้แบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สังเกตพฤติกรรมเด็กในสถานการณ์ประจำวัน คือ ช่วงการเข้าแถว

การรับประทานอาหาร กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การเล่นเกม และ กิจกรรมกลางแจ้ง ผู้ช่วยวิจัยสังเกตเด็กคนละ 3 กิจกรรม เด็กทุกคนได้รับการสังเกตทั้งสิ้น รวม 6 ครั้ง ครั้งละ 3 นาที แล้วนำคะแนนของเด็กแต่ละคน จากผู้ช่วยวิจัยทั้ง 2 คน มารวมกัน

1.2 ผู้วิจัยวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กทุกคน โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นรายบุคคลทีละข้อ รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ

1.3 รวมคะแนนของเด็กแต่ละคนที่ได้จากการสังเกตและการวัดพฤติกรรมทางสังคม จากนั้นนำคะแนนของเด็กทุกคนมาเรียงลำดับจากต่ำไปหาสูง จับคู่คะแนน เพื่อแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม ได้กลุ่มละ 15 คน ซึ่งทั้ง 2 กลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกัน และมีเด็กมาจากทั้ง 3 ห้อง จำนวนเท่ากัน แล้วจึงจับฉลากเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเองทั้ง 2 กลุ่ม โดยนำเด็กมาทำกิจกรรมยังห้องทดลองที่จัดเตรียมไว้ ซึ่งสลับเวลายกตามตารางที่กำหนด (ดังหน้า 39) ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที

4. หลังจากทำการทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้ช่วยวิจัย 2 คนเดิม และผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยผู้ช่วยวิจัยทั้ง 2 คน สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก คนละ 3 กิจกรรม เช่นเดียวกับการสังเกตก่อนการทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมชุดเดิม ส่วนผู้วิจัยวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กเป็นรายบุคคล โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมชุดเดิม ซึ่งดำเนินการเหมือนกับก่อนการทดลอง

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบเดิมรูปแบบ และแบบเลือกแบบปกติ ก่อนกับหลังการทดลองมีพฤติกรรมทางสังคมความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบเดิมรูปแบบ และแบบเลือกแบบปกติ มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

* อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยแบบเลือกแบบเต็มรูปแบบ และแบบเลือกแบบปกติ ก่อนกับหลังการทดลองมีพฤติกรรมทางสังคมความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบเลือกทั้ง 2 รูปแบบ มีพฤติกรรมทางสังคมความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยสูงกว่าก่อนการทดลอง เนื่องมาจาก

1.1 การทดลองครั้งนี้ใช้เวลา 8 สัปดาห์ เมื่อเวลาผ่านไปทำให้เด็กมีอายุมากขึ้น ภูมิภาคจะจึงพัฒนาขึ้นตามวัย เด็กจึงสามารถแสดงพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยได้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังที่ กิเซล (Gesell) เชื่อว่า การตอบสนองบุคคลอื่นทางสังคมของเด็กขึ้นอยู่กับอายุ ซึ่งจะค่อย ๆ พัฒนาไปตามธรรมชาติ เมื่อถึงวัยนั้นเด็กจะทำพฤติกรรมต่าง ๆ โดยไม่ต้องมีการเตรียมหรือฝึก จึงควรให้เด็กมีอิสระในการเลือกเล่นตามความสนใจ และความสามารถ ไม่ควรเร่งหรือบังคับให้เด็กกระทำสิ่งต่าง ๆ ก่อนที่เด็กจะมีความพร้อมในการทำสิ่งนั้น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Gesell and Ilg. n.d.) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมในแบบเลือกก็เป็นกิจกรรมที่เปิดกว้างสำหรับเด็กทุกคนเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทุกวัย และเด็กยังได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นตลอดเวลา จากที่เด็กยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และมีอารมณ์แปรปรวนง่าย ยังไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ ยอมรับความคิดหรือความรู้สึกของผู้อื่น เมื่อมีอายุมากขึ้นได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนรุ่นเดียวกันหรือผู้อื่นมากขึ้น เด็กก็จะสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ และเรียนรู้บทบาทของตนเองในสังคมได้ดีขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537 : 53) จึงเห็นได้ว่าเมื่อเด็กมีภูมิภาคสูงขึ้นก็จะสามารถแสดงพฤติกรรมทางสังคมได้อย่างเหมาะสม เพราะโดยธรรมชาติของเด็กเมื่อโตขึ้นการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง แต่จะสามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกของตนได้ดีกว่าเดิม การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ จะคำนึงถึงเหตุผลมากกว่าเดิม พฤติกรรมทางสังคมของเด็กจึงพัฒนาไปตามวัย อีกทั้งกิจกรรมในแบบเลือกเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทุกคน และเอื้อต่อการที่เด็กจะได้เรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น การเอื้อเฟื้อ การมีระเบียบวินัย เป็นต้น

1.2 กิจกรรมในแบบเลือกเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้โอกาสเด็กได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเป็นธรรมชาติ เปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมวางแผน และทำงานร่วมกับเพื่อน

ได้ เด็กจะได้รับทักษะและความพอใจจากการได้แสดงออกตามความต้องการของตน เด็กจะมีความสนใจในการเล่นร่วมกับผู้อื่น มีการทำงานเป็นกลุ่มใหญ่ขึ้น (Cohen, 1977 : 151, 158) ซึ่ง เพียเจต์ (Piaget) เชื่อว่า การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทำให้เด็กได้เรียนรู้ทางสังคมโดยเด็กจะเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ตอบจากผู้อื่น (Wadsworth, 1996 : 147 - 153 ; citing Piaget, n.d.) เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ต้องการหาสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการของตน และเมื่อเข้ามาร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ในมุมบล็อกที่มีสื่ออุปกรณ์แตกต่างกันวางไว้ให้เลือกนำไปเล่นอย่างอิสระ ย่อมมีเด็กบางคนต้องการของเล่นที่เพื่อนมี ถ้าเด็กหวงของเล่น เก็บไว้เล่นคนเดียว ไม่แบ่งเพื่อน หรือเข้าไปแย่งของเพื่อน พฤติกรรมเหล่านี้เพื่อนก็จะไม่ยอมรับ ไม่เล่นด้วย แต่ถ้าเด็กมีของเล่นแล้วแบ่งให้เพื่อนบ้างหรือชวนเพื่อนมาเล่นด้วยกัน เด็กก็จะได้รับการยอมรับ จึงสามารถเล่นร่วมกันได้อย่างสนุกสนานและมีความสุข นอกจากนี้ระหว่างที่เล่นเด็กต้องปฏิบัติตามกฎกติกาที่กำหนดไว้ร่วมกัน ถ้าไม่ปฏิบัติตามเพื่อนก็จะท้วงติงหรือครูก็จะย้ำถึงกฎกติกาที่ทุกคนต้องปฏิบัติ จึงทำให้เด็กต้องปรับพฤติกรรมของตนเอง ซึ่ง มุนซิงเจอร์ (Munsinger) กล่าวว่า พฤติกรรมของเด็กวัย 3 - 6 ปี เกิดจากการที่เด็กได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน กลุ่มเพื่อนจะให้รางวัลกับพฤติกรรมที่เห็นว่าดี และลงโทษหรือปฏิเสธพฤติกรรมที่เห็นว่าไม่ดีตามมาตรฐานของกลุ่ม กลุ่มเพื่อนจะให้รูปแบบพฤติกรรมที่ยอมรับและไม่ยอมรับแก่เด็ก (เพียงจิต โรจน์ศุภรัตน์, 2530 : 43 ; อ้างอิงมาจาก Munsinger, 1975 : 9) จึงเห็นได้ว่า การที่เด็กปฐมวัยยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เมื่อได้เล่นกับเพื่อน เด็กจะได้เรียนรู้การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน เพื่อปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน และเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ อีกทั้งในการเล่นบางครั้งจะมีกฎเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน ส่งผลให้เด็กได้เรียนรู้การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ง่าย ๆ เพื่อจะได้เล่นกับเพื่อนอย่างมีความสุข (อรรธรรม สุ่มประดิษฐ์, 2533 : 1 - 2) ดังนั้น กิจกรรมในมุมบล็อกจึงเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ได้เรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม เช่น การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นต้น

1.3 กิจกรรมมุมบล็อกเด็กสามารถเล่นสร้างได้อย่างอิสระ อาจจะเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มก็ได้ การเล่นเป็นการตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น ก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่ง เฟรอบิล (Freobel) เชื่อว่า การเล่น คือ พื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และในกิจกรรมมุมบล็อกนั้น เด็กก็จะได้เรียนรู้พฤติกรรม

ที่เหมาะสมด้วยตัวของเด็กเอง เพราะในระหว่างที่เล่นจะต้องเกิดการแลกเปลี่ยนสื่ออุปกรณ์ซึ่งกันและกัน มีการรอคอย มีการแบ่งปันสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เพื่อน เด็กจึงได้เรียนรู้การเอื้อเพื่อแบ่งปันผู้อื่น ขณะเดียวกันเด็กก็ต้องคำนึงถึงกฎกติกาในการเล่นเป็นการปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างง่าย ๆ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมเหล่านั้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปด้วยตนเองโดยผ่านการเล่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของดิวอี้ (Dewey) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) โดยเฉพาะการเล่นเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบและสนใจ จึงควรจัดให้เด็กได้เล่นเพราะในการเล่นย่อมมีบางอย่างที่เข้ากันไม่ได้ ทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาเป็นบทเรียนที่เด็กจะต้องเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม รู้จักสิทธิของตนเอง และเคารพสิทธิของผู้อื่นให้มีความร่วมมือรู้จักการให้ การแบ่งปัน และการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Seefeldt, 1980 : 83) ดังนั้น การที่จะสอนให้เด็กเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม เช่น มีความเอื้อเพื่อต่อผู้อื่นมีระเบียบวินัย ไม่สามารถสอนได้ด้วยวิธีการบอกกล่าว แต่ต้องให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการเล่น ซึ่งการเล่นในมุมมัลลิกช่วยเอื้อต่อการพัฒนาของพฤติกรรมดังกล่าว

1.4 สถานการณ์ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในมุมมัลลิก เป็นสถานการณ์เดิม ๆ ที่เด็กต้องพบอยู่เป็นประจำ เช่น การทำอย่างไรจึงจะได้เข้าไปเล่นในมุมก่อน ทำอย่างไรจึงจะได้ของเล่นมา ทำอย่างไรจึงจะเล่นกับเพื่อนได้ ทำอย่างไรเพื่อนจึงไม่โกรธ หรือปฏิบัติตนอย่างไรครูจะพอใจ เด็กพบกับสถานการณ์เหล่านั้นอยู่บ่อย ๆ ซึ่งพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในครั้งแรกจึงเกิดจากการลองผิดลองถูก (Trial and Error) ก่อน เมื่อพฤติกรรมใดที่แสดงออกมาแล้วได้รับการตอบสนองที่ตนพอใจ เด็กก็จะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกเมื่อเกิดสถานการณ์เดิมขึ้น การได้แสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำ ๆ เป็นประจำ ก็จะมีผลทำให้เกิดพฤติกรรมนั้นอย่างถาวร ซึ่งตรงกับกฎการฝึกหัด (Law of Exercise) ของ ธอร์นไดค์ (Thorndike) ที่กล่าวว่า การกระทำซ้ำ ๆ จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536 : 54) และสถานการณ์ในมุมมัลลิกเอื้อให้เด็กได้แสดงพฤติกรรม การเอื้อเพื่อแบ่งปันผู้อื่น และความมีระเบียบวินัยที่ต้องปฏิบัติตามกฎกติกาในการเล่นอยู่เสมอ ดังนั้น เมื่อเด็กได้แสดงพฤติกรรมน้อย ๆ จึงทำให้เกิดพฤติกรรมนั้นจนติดเป็นนิสัย

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบล็อกแบบเต็มรูปแบบ กับแบบบล็อกแบบปกติ มีผลต่างพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการจัดกิจกรรมแบบบล็อกทั้ง 2 รูปแบบ ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

2.1 เด็กในกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบล็อกแบบเต็มรูปแบบ ใช้ระยะเวลาประมาณ 3 สัปดาห์ ในการปรับตัวเพื่อทำความคุ้นเคยกับกิจกรรมจึงสามารถที่จะเล่นได้ตามกฎกติกาที่ตกลงร่วมกัน ทำให้เวลาที่เด็กได้เข้าไปเล่น และพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยน้อย เหลือเพียงประมาณ 5 สัปดาห์ ซึ่งสาเหตุที่เด็กปรับตัวได้ช้า เนื่องมาจากมุกมีสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย มีสีสันที่สะดุดตา คอยพลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาทำให้เด็กเล่นทุกวันจึงดึงดูดความสนใจของเด็ก เด็กตื่นเต้นกับสื่ออุปกรณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ อีกทั้งเด็กไม่เคยมีประสบการณ์ในการเล่นไม้บล็อกที่มีสื่ออุปกรณ์อื่นประกอบการเล่นมาก่อน ผู้วิจัยจึงยอมให้เด็กสร้างความคุ้นเคยกับสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคย แล้วจึงใช้วิธีเชิญชวนเพื่อให้เด็กหันมาสนใจในการที่จะนำสื่ออุปกรณ์อื่นมาประกอบการเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อก เช่น การกระตุ้นด้วยคำถาม การแสดงความสนใจกับผลงานที่เด็กสร้าง การกล่าวชมเชย เป็นต้น แต่ถ้าเด็กคนใดไม่สนใจก็ไม่ได้บังคับแต่ประการใด นอกจากนี้ เวลาเก็บของเมื่อเลิกเล่น เด็กต้องอาศัยเวลาในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนในการเก็บของ ซึ่งเด็กบางคนยังมีความต้องการที่จะเล่นจนไม่ยอมให้เก็บอุปกรณ์ บางครั้งเก็บไปแล้วเด็กก็จะไปนำออกมาเล่นใหม่ เด็กจึงใช้เวลาในช่วงการปรับตัวนี้นานประมาณ 4 สัปดาห์ จึงสามารถปฏิบัติตนในการเก็บของได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งระยะเวลาที่ใช้ในการแนะนำสื่ออุปกรณ์ ซึ่งมีหลายอย่างจึงใช้เวลานาน ทำให้เหลือเวลาที่ใช้ในการทดลองน้อยลง ส่วนเด็กในกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบล็อกแบบปกติ ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 สัปดาห์ ในการปรับตัวเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับกิจกรรม เด็กจึงสามารถปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลงร่วมกันได้ ถึงแม้ในระยะแรกเด็กกลุ่มนี้จะตื่นเต้นกับไม้บล็อกที่มีรูปทรงหลากหลาย เด็กจึงมักนำไม้บล็อกมากองรวมกันไว้เป็นของตนเองคนเดียว หรือเด็กบางคนจะชอบไม้บล็อกบางรูปทรงเป็นพิเศษก็จะเก็บไว้เป็นของตน ไม่แบ่งให้เพื่อน มีการแย่งกัน แต่เด็กก็สามารถปรับตัว และปฏิบัติตามได้ตามกฎกติกาที่เด็กตกลงกันไว้ โดยใช้เวลาไม่นานนัก และเนื่องจากเด็กในกลุ่มควบคุมให้เล่นไม้บล็อกเพียง

อย่างเดียว เด็กจึงใช้เวลาในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนในการเก็บไม้สติกไม่นานนัก คือ ประมาณ 2 สัปดาห์ อีกทั้ง การแนะนำสื่ออุปกรณ์ก็ใช้เวลาน้อยกว่ากลุ่มทดลอง เนื่องจากมีสื่ออุปกรณ์น้อยกว่า ทำให้เด็กในกลุ่มควบคุมมีเวลาที่เด็กได้เข้าไปเล่น และพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยมากกว่ากลุ่มทดลอง

2.2 เนื่องจากเด็กในวัยนี้ยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เมื่อเด็กในกลุ่มทดลองมีสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย สีสรรสะดุดตา เด็กจึงมีความตื่นตัวกับสื่ออุปกรณ์ที่ตนชอบ มักหวงของ และไม่คอยแบ่งให้เพื่อน บางครั้งก็จะเข้าไปแย่งมาเป็นของตนทันทีที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ ดามอน และเซลแมน (Krogh and Lamme, 1983 : 88 - 192 ; citing Damon and Selman, 1976) ที่กล่าวว่า การแบ่งปัน และการให้ของเด็กอายุ 4 - 6 ขวบ จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และคิดยึดรูปธรรม เด็กจะมีความรักและหวงแหนสิ่งของที่เป็นของกิน ของใช้ และของเล่น และเด็กวัยเดียวกันมักจะชอบสิ่งของอย่างเดียวกัน ดังนั้น สิ่งของที่เด็กจะแบ่งปันให้เพื่อนจึงเป็นสิ่งที่เด็กไม่ชอบ และจากข้อสังเกตในการวิจัยของ สุภกุล เกียรติสุนทร พบว่า เด็กมักจะแสดงพฤติกรรมการแบ่งปัน และให้ของกิน ของใช้ ส่วนของเล่นเด็กจะไม่ค่อยแบ่งให้เพื่อน (สุภกุล เกียรติสุนทร, 2532 : 62) นอกจากนี้เด็กมาจากต่างห้องกันไม่คุ้นเคยกันมาก่อน เด็กจึงหวงของเล่นไม่แบ่งให้เพื่อนต่างห้อง ซึ่งงานวิจัยของ เบิร์ช และบิลล์แมน (Birch and Billman) พบว่า เด็กจะแสดงพฤติกรรมการแบ่งปันให้เพื่อนที่คุ้นเคยมากกว่าเพื่อนที่ไม่คุ้นเคย (Birch and Billman, 1986 : 387 - 395) จึงเห็นได้ว่า โดยธรรมชาติของเด็กแล้วจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จึงมักไม่ค่อยแบ่งปันให้ผู้อื่น และยังเป็นสิ่งที่ตนชอบแล้ว เด็กจะไม่ค่อยแบ่งให้ใคร โดยเฉพาะกับคนที่เด็กไม่คุ้นเคย ซึ่งการที่เด็กมาจากต่างห้องกัน เด็กไม่คุ้นเคยกันมาก่อน ฉะนั้นจึงต้องใช้เวลาในการปรับตัวทำความคุ้นเคยซึ่งกันและกันเสียก่อน จึงจะสามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างราบรื่น ซึ่งระหว่างที่เด็กทำความคุ้นเคยกัน การเอื้อเฟื้อของเล่นให้เพื่อนจึงเกิดขึ้นน้อย เด็กจึงขาดตัวแบบที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่ง แบนดูรา (Bandura) กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม จากการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modelling) (ทิสนา แฉมมณี และคนอื่น ๆ, 2536 : 63 ; อ้างอิงมาจาก Bandura, n.d.) เมื่อขาดตัวแบบที่เหมาะสมพฤติกรรมนั้นก็จะเกิดขึ้นได้ช้า ส่วนเด็กในกลุ่มควบคุม แม้เด็กจะไม่คุ้นเคยกันมาก่อนต้องใช้เวลาในการปรับตัว เพื่อสร้างความคุ้นเคยเหมือนกลุ่มทดลองเช่นกัน แต่

เนื่องจากเด็กในกลุ่มนี้ได้เล่นไม้บล็อกขนาดมาตรฐานเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม้บล็อกรูปทรงส่วนใหญ่จะคล้าย ๆ กัน เช่น มีลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมรูปทรงกระบอก รูปทรงโค้ง เป็นต้น แต่ละรูปทรงจะต่างกันที่ขนาดใหญ่น้อย เล็กบ้าง และแต่ละรูปทรงจะมีหลายชิ้น ดังนั้น เด็กจึงสามารถตั้งใจแบ่งให้เพื่อนได้ง่ายกว่ากลุ่มทดลอง เมื่อเด็กเห็นตัวแบบที่ดีเด็กก็จะเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสมได้เร็วกว่ากลุ่มทดลอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กิจกรรมมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ และมุมบล็อกแบบปกติสามารถส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี เพราะเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ได้เรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมจากปฏิกิริยาตอบสนองจากบุคคลอื่นโดยผ่านการเล่น เด็กเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมเหล่านี้ด้วยตัวของเด็กเองอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน และมีความสุข

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า

1. ด้านตัวเด็ก เนื่องจากเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยต่ำ เด็กจึงยึดตนเองเป็นศูนย์กลางสูง ในช่วงแรกเด็กจะต่างคนต่างเล่น หวงของเล่นไม่ค่อยแบ่งปันให้เพื่อน เอาแต่ใจตนเองเป็นส่วนใหญ่ มีอารมณ์ค่อนข้างรุนแรง บางครั้งมีการทำร้ายกันหรือแย่งของเล่นกันอยู่บ่อย ๆ เมื่อเด็กได้เล่นร่วมกันบ่อย ๆ เด็กเล่นด้วยกันได้ดีขึ้น มีการหว่านล้อมชักชวนและกัน แม้จะเป็นเพื่อนต่างห้อง เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงได้ดีขึ้น ในช่วงแรก ๆ ผู้วิจัยต้องดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะเด็กมีการขัดแย้งเกิดขึ้นบ่อย เมื่อเด็กปฏิบัติตามกติกาในการเล่นได้ดีขึ้น ผู้วิจัยเพียงแต่คอยดูแลอยู่ห่าง ๆ เด็กกลุ่มทดลองมีความสนใจในกิจกรรมมุมบล็อกมากบางคนแทบจะไม่เคยเปลี่ยนไปเล่นมุมอื่นเลย มีบางคนที่ชอบเล่นอุปกรณ์อื่นมากกว่าไม้บล็อก ผู้วิจัยจะพยามเชิญชวนให้เด็กมาสนใจมุมที่มีมาเล่นสร้างร่วมกับเพื่อน ซึ่งจะสามารถสร้างความสนใจของเด็กได้ง่าย เด็กจะมีการพูดคุยกับเพื่อนได้ดี ส่วนในกลุ่มควบคุม เด็กที่ชอบไม้บล็อกก็จะสร้างไม้บล็อกได้เป็นเวลานาน และมีสมาธิมาก แต่ถ้าคนไหนไม่ชอบก็จะบอกว่า "เบื่อ" ไปเล่นมุมอื่น การเชิญชวนให้เด็กมาสนใจมุมนี้ทำได้ยากและเด็กชอบนาไม้บล็อกมาสมมติเป็นสิ่งที่เด็กรู้จัก เช่น รถ ปืน ไม้ตีกอล์ฟ เป็นต้น แล้วจะมีการเคลื่อนที่ไปรอบ ๆ จึงต้องย้ำถึงข้อตกลงอยู่บ่อย ๆ เด็กบางคนอยากเล่นสื่อประกอบอื่น ๆ บ้าง และมีเด็กมาของเล่นติดตัวมาจากห้องเรียนมาเล่นผสม เช่น รถ ตุ๊กตาสัตว์ เป็นต้น จึงต้องขอร้องให้เด็กเก็บไว้ที่ห้องเรียน

2. ด้านกิจกรรม ในการเล่นช่วงแรกเด็กทั้ง 2 กลุ่ม จะนำเสนออุปกรณ์ที่มีทุกอย่าง มาวางกองรวมกันไว้บนพื้น แล้วจึงเล่น ต่อมาเด็กจึงเลือกนำเฉพาะสิ่งที่ตนสนใจมาเล่น อุปกรณ์บางอย่างที่เด็กไม่สนใจหรือไม่ชอบก็จะไม่นำออกมาเล่น เด็กทั้งสองกลุ่มจะชอบกิจกรรมในมุมบล็อกมาก ถ้าหมดเวลาเล่นเด็กมักจะบ่นว่า ได้เล่นน้อยหรือขอต่อเวลาการเล่นออกไปอีก ซึ่งการเล่นของเด็กในกลุ่มทดลองนั้นในช่วงแรกเด็กจะหวงของ และแย่งของเล่นกันมาก แต่เมื่อเด็กทำความเข้าใจกับสื่ออุปกรณ์ และวิธีการเล่นแล้วเด็กจะเล่นร่วมกันได้อย่างสนุกสนาน ส่วนใหญ่จะเล่นกันเป็นกลุ่ม ๆ ได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม เล่นเป็นกลุ่มใหญ่บ้างเล็กบ้าง เด็กสามารถปฏิบัติตามกฎกติกาได้ดี เล่นกันเพียงเบา ๆ โดยไม่ต้องย่ำเคาะ สามารถนำไม้บล็อก และสื่ออุปกรณ์อื่นมาประกอบการเล่นได้อย่างหลากหลาย และพัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เด็กสามารถเล่าเรื่องราวหรือจินตนาการจากสิ่งที่สร้างขึ้นได้อย่างเป็นเรื่องเป็นราว เล่าได้เป็นประโยคยาว ๆ และเด็กที่เล่นร่วมกันสามารถเล่าเรื่องเชื่อมต่อกันได้ เด็กบางคนไม่ชอบเล่นไม้บล็อก แต่ว่ามีสื่ออุปกรณ์อื่นอยู่ในมือ เมื่อเห็นเพื่อนสร้างก็จะสนใจ และนำของเล่นของตนเข้าไปเล่นร่วมด้วย เด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ไม่ค่อยเปลี่ยนไปเล่นมุมอื่น ส่วนกลุ่มควบคุมระหว่างทำกิจกรรมเด็กมักมีการขัดแย้งกัน ขอบวิ่งเล่น เสียงดัง และแย่งของเล่นกันมากกว่ากลุ่มทดลอง จึงต้องย่ำถึงกฎกติกาการเล่นอยู่เป็นประจำ เด็กบางคนจะเล่นได้ไม่นานก็จะไปเล่นมุมอื่น ในกลุ่มนี้เด็กจะเล่นกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือเล่นคนเดียว น้อยครั้งที่เด็กจะเล่นกันเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ แต่เด็กกลุ่มควบคุมจะพัฒนาการสร้างไม้บล็อกรูปแบบต่าง ๆ ได้เร็วกว่ากลุ่มทดลองประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ ส่วนการเล่าเรื่องเกี่ยวกับจินตนาการของสิ่งที่เด็กสร้างจะเล่าได้น้อยกว่ากลุ่มทดลอง อีกทั้งเด็กในกลุ่มนี้มีการทำลายสิ่งก่อสร้างของเพื่อนเกิดขึ้นน้อยกว่ากลุ่มทดลอง

3. ด้านสื่ออุปกรณ์ สื่ออุปกรณ์ทุกอย่างต้องมีจำนวนพอดีกับเด็ก คือ ไม่มากหรือน้อยเกินไป เพราะถ้ามากเด็กก็จะนำมาเล่นหรือมากองไว้มากจึงเต็มพื้นที่ แต่ถ้าน้อยเกินไปเด็กก็จะแย่งกัน และอุปกรณ์ประเภทไม้บล็อกรูปทรงที่เด็กชอบมากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในกลุ่มควบคุมคือไม้บล็อกที่มีลักษณะคล้ายปืน ส่วนกลุ่มทดลองเด็กไม่ได้แสดงความชื่นชอบไม้บล็อกรูปทรงใดเป็นพิเศษ ซึ่งไม้บล็อกที่เด็กชอบจะมีขนาดพอเหมาะกับมือเด็ก ไม้บล็อกที่เล็กหรือยาวเกินไปเด็กจะนำมาใช้ในการสร้างน้อยกว่าไม้บล็อกขนาดธรรมดา ส่วนสื่ออุปกรณ์เล่นประกอบที่เด็กชอบจะมีสีสันสดใส เช่น ตัวต่อ ลากี่ เลโก้ ไม้บล็อกขนาดเล็ก สัตว์จำลอง เป็นต้น เด็กจะชอบสื่ออุปกรณ์ที่แข็งแรงทนทาน ในการเล่นประกอบกับไม้บล็อกเด็กจะชอบชุดยานพาหนะมาก

ที่สุด ส่วนสื่ออุปกรณ์ประเภท 2 มิติ คือ กระดาษแข็งตัดเป็นรูปต่าง ๆ รูปภาพ และป้ายสัญลักษณ์ เด็กจะไม่ค่อยชอบ และมักไม่ค่อยนำมาเล่น ส่วนกล่องใส่อุปกรณ์ศิลปะ เด็กจะนำกระดาษมาวาดรูป หรือนำสีมาทาไม้บล็อก ไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เด็กนำอุปกรณ์ศิลปะมาวาดภาพสิ่งที่ตนเองสร้างหรือนำมาวาดเพื่อประกอบการสร้างไม้บล็อก ผู้วิจัยจึงนำสื่อที่เด็กไม่สนใจ และกล่องใส่อุปกรณ์ศิลปะออก

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ และมุมบล็อกแบบปกติ มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความร่วมมือกันสูงขึ้น และการจัดประสบการณ์มุมบล็อกทั้ง 2 รูปแบบ ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความร่วมมือกันไม่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยจึงควรจัดกิจกรรมมุมบล็อกในช่วงกิจกรรมการเล่นตามมุมให้เด็กได้เลือก และสร้างความสนใจ ซึ่งกิจกรรมมุมบล็อกในแต่ละแบบมีจุดเด่นที่ต่างกัน คือมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบเด็กจะมีความสนใจและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนได้เป็นอย่างดี มีการพูดคุยสนทนากับเพื่อนเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองสร้างได้อย่างกว้างขวาง ส่วนมุมบล็อกแบบปกติเด็กจะสามารถพัฒนาการสร้างไม้บล็อกได้เร็ว ดังนั้น ครูจึงควรเลือกนำมาจัดให้เหมาะสมกับสถานการณ์

2. การจัดสื่ออุปกรณ์ให้เด็กเล่น ระยะเริ่มต้นควรจัดไม้บล็อกให้เด็กเล่นเพียงไม่กี่รูปทรงก่อน แล้วจึงค่อย ๆ เพิ่มเข้าไป จากนั้นจึงนำสื่ออุปกรณ์เล่นประกอบอื่น ๆ ผสม โดยมีภาพนะใส่หรือที่สำหรับเก็บให้เรียบร้อย

3. ระยะเริ่มต้นจัดให้เด็กเล่น ครูต้องดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะอาจเกิดอันตรายขึ้นได้ และก่อนเล่นต้องมีการทบทวนข้อตกลงและดูแลให้เด็กปฏิบัติตามกฎกติกา ถ้าเด็กคนใดฝ่าฝืนต้องทำโทษตามที่ตกลงไว้ก่อน เมื่อเด็กมีปัญหากัน ถ้าไม่รุนแรงครูควรให้เด็กตกลงกันเองก่อน แต่ถ้าเด็กต้องการให้ครูช่วยก็ให้ยึดกฎกติกาเป็นหลัก และกล่าวคำชมเชยเมื่อเด็กทำดีหรือแสดงท่าทางชื่นชม ควรใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดสร้างสรรค์สิ่งก่อสร้างใหม่ ๆ หรือเล่าถึงจินตนาการของตนเองประกอบสื่อที่สร้างขึ้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทําวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมด้านอื่น ๆ เช่น ความร่วมมือ เป็นต้น ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมบล็อกรูปแบบเต็มรูปแบบ และมุมบล็อกแบบปกติ
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมบล็อกรูปแบบเต็มรูปแบบ และมุมบล็อกแบบปกติ
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับลำดับขั้นการเล่นไม้บล็อกในรูปแบบที่ต่างกัน
4. เนื่องจากเด็กต้องใช้เวลาในการทำความคุ้นเคยกับสื่ออุปกรณ์ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป จึงควรเพิ่มระยะเวลาในการทดลองให้นานขึ้น
5. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการทำทดลองกับเด็ก จำนวน 3 กลุ่ม โดยเพิ่มกลุ่มเด็กที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมบล็อกอีก 1 กลุ่ม เพื่อใช้เบ้กลุ่มเปรียบเทียบ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การศาสนา, กรม. ศีลธรรมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา, 2521.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา
หน่วยที่ 2 การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ม.ป.ป.
- แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.
- แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.
- เอกสารและผลงานวิจัยการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2
เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กองโรงเรียนสามัญ สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาเอกชน, 2539.
- คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน. เพียงความรักเท่านั้นยังไม่พอ. แปลจาก
Love is not enough. โดยเบทเทิลไฮม์, บรูโน. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.,
2522.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย.
กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศรีเคหา, 2528.
- คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก. ภาวะวิกฤตชีวิตเด็กไทย : ปัญหาที่ยังไม่
สายเกินแก้. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2535.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. การสร้างเสริมวินัย : คู่มือแนะแนวทางปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2537.
- คู่มือการปลูกฝังค่านิยม. กรุงเทพฯ : กราฟิเคอาร์ท, 2526.
- วิทยากรกับการปลูกฝังและการสร้างเสริมค่านิยม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2529.

- ณัฐพร พงษ์สิงห์. พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่น
บล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- ทิพย์สุดา นิลสินธพ. ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
ก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- ทิสนา แฉมมณี และคนอื่น ๆ. หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย.
 พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- นิภา บุญยสวัสดิ์. การศึกษาความมีน้ำใจของครู ความอยากรู้อยากเห็น ความเอื้อเฟื้อและ
เพทุบายของนักศึกษาปีที่ 1 - 4 วิทยาลัยครูนครปฐม. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- ไพฑูริย์ศึกษา, โรงเรียน. แผนการจัดประสบการณ์ไพฑูริย์ศึกษาโปรแกรม ชั้นอนุบาลปีที่ 2
ภาคเรียนที่ 1. ส่วนการศึกษาอนุบาล โรงเรียนไพฑูริย์ศึกษา, ม.ป.ป.
 เอกสารโรเนียว.
- พรณี ข.เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัทต้นอ้อ
 แกรมมี จำกัด, 2538.
- พัชรีย์ ส่วนแก้ว. เอกสารประกอบการสอนจิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย.
 กรุงเทพฯ : บริษัท ดวงกลมสมัย จำกัด, 2536.
- พัฒนา ชัชพงศ์. ไม้บล็อก : สื่อสร้างสรรค์ในห้องเรียนอนุบาล. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.,
 ม.ป.ป.
- เพียงจิต โรจน์สุภรัตน์. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่
ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มกับเป็นรายบุคคล. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. การเล่นของเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 6.
 กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2539.

- ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ. เอกสารขอบรม หน่วยที่ 6 การจัดประสบการณ์
ชั้นเด็กเล็กและการศึกษาดูงาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4.
 กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2538.
- วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแม่ให้ความรักและแบบควบคุม
ความเอื้อเฟื้อและวินัยทางสังคม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
- ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- วาสนา บุญจันทร์. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรม
เน้นสื่อแบบไทย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- วิลาวัณย์ เพื่อกพวง. พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยและความสามารถในการ
ใช้กล่อมเนื้อเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์สร้างสรรค์ (ศิลป์ศึกษา)
โดยใช้คำถามประกอบ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
- ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.
- ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, มหาวิทยาลัย. คู่มือสำหรับครูและผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน.
 กรุงเทพฯ : แผนการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน, ม.ป.ป.
- ศุภกุล เกียรติสุนทร. การศึกษการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมช่วยเหลือของ
เด็กปฐมวัย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- สมคิด ไชยยันบูรณ์. การสอนจริยศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
- มหาวิทยาลัย, 2535.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่
8 - 11. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537.
- _____. ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1 - 4.
 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537.
- _____. ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 5 - 8.
 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครู และผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 1 - 5. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531.

สุรเกียรติ์ ลิ้มเจริญ. ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นของตนเอง ความวิตกกังวลกับระเบียบวินัยในชั้นเรียน. ปรินซ์ตัน กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

हरभा नीलुविएर. ปฐมวัยศึกษา : หลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2535.

อรุวรรณ สุ่มประดิษฐ์. พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยและระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป. ปรินซ์ตัน กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

อิชยา แสงบรรเจิดศิลป์. การเล่นแบบไม่บล็อกเพื่อพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย. ปรินซ์ตัน กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.

Beaty, J.J. Preschool Appropriate Practices. Fort Worth : Harcourt Brace Jovanovic Collage, 1992.

_____. Skills for Preschool Teacher. 5th ed. New Jersey : Prentice Hall, 1996.

Birch, L.L. and J. Billman. "Preschool Child Food Sharing with Friends and Acquaintances," Child Development. 57 : 387 - 395 ; 1986.

Cohen D.H. Kindergarten and Early Schooling. New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1977.

Crow, L.D. and A. Crow. Child Development and Adjustment. New York : Macmillan, 1962.

Day, B. Early Childhood Education. New York : Macmillan, 1988.

_____. Early Childhood Education : Developmental Experiential Teaching and Learning. 4th ed. New York : Merrill, 1994.

Dinkmeyer, D.C. Child Development : The Emerging Self. New Jersey : Prentice Hall Inc., 1965.

- English, H.B. and A.C. English. A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Terms. New York : David McKay Co., 1958.
- Good, C.V. Dictionary of Education. 3rd ed. New York : McGraw Hill, 1973.
- Hendrick, J. Total Learning : Curriculum for the Young Child. Columbus, Ohio : Bill and Howell Company, 1986.
- Hurlock, E.B. Child Development. 6th ed. Auckland : McGraw Hill, 1987.
- Krogh, S.L. and L.L. Lamme. "Learning to Share : How Literature Can Help," Childhood Education. 59(3) : 188 - 192 ; January - February, 1983.
- Lembo, J.M. "Altruistic Attitudes Among Catholic Lay and Religious Female College Students," The Journal of Educational Research. 61(2) : 71 - 73 ; 1967.
- Morrison, G. Early Childhood Educational Today. 6th ed. New Jersey : Prentice Hall, 1995.
- Mussen, P.H. and others. Child Development and Personality. 3rd ed. New York : Harper and Row, 1969.
- Page, T.G. and others. International Dictionary of Education. Nichols Publishing, 1977.
- Scott, W.A. and M. Wertheimer. Introduction to Psychological Research. 4th ed. New York : John Wiley and Son, 1967.
- Seefeldt, C. Teaching Young Children. New Jersey : Prentice Hall, 1980.
- Sluss, D.J. "Play as the Zone of Proximal Development : Collaborative Constructive Block Play," Dissertation Abstracts. DAI-A : 57/02 ; August, 1996.
- Wadsworth, B.J. Piaget's Theory of Cognitive and Affective Development. 5th ed. White Plains, N.Y. : Longman Publishers, 1996.
- Wichert, S. Keeping the Peace : Practicing Cooperation and Conflict Resolution with Preschools. Philadelphia : PA and Santa Cruz, 1989.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตัวอย่าง

คู่มือการจัดกิจกรรมแบบล็อก

หลักในการจัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบในมุมบล็อก

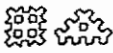
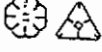
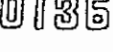
ในการจัดมุมบล็อก จะมีการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ โดยยึดหลักดังต่อไปนี้

1. ไม้บล็อกที่จัดไว้คงที่จะจัดให้เด็กได้เล่นทุกวัน คือ ไม้บล็อกขนาดมาตรฐาน
2. บล็อกประเภทต่าง ๆ จะจัดสลับกันวันละ 1 ประเภท คือ
 - 2.1 ไม้บล็อกขนาดเล็กชุดสี่ผสม
 - 2.2 บล็อกที่ผลิตขึ้นเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ชนิด จะนำมาจัดสลับกันวันละ 1

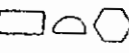
ชนิด คือ

- 1) บล็อกกล่องนม
- 2) บล็อกกล่องขนาดต่าง ๆ
- 3) บล็อกกล่องลายอิฐ
3. ตัวต่อสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ
 - 3.1 ตัวต่อมี 2 ชุด จะนำมาจัดสลับกันวันละ 1 ชุด คือ
 - 1) เลโก้ (Lego)
 - 2) ลาสี่ (Lasy)
 - 3.2 ตัวต่อพลาสติก มี 5 ชุด จะนำมาจัดสลับกันทุกวัน วันละ 1 ชุด ซึ่งแบ่งไว้

ดังนี้

- 1) ชุดหนูน้อยทรงพลัง
- 2) ชุดฟันเฟืองหรรษา
- 3) ชุดดอกทานตะวัน
- 4) ชุดเรขาคณิตสร้างสรรค์
- 5) ชุดอารบิคหรรษา
4. อุปกรณ์เสริม จะนำมาจัดทุกวัน ซึ่งจะแบ่งไว้ดังนี้
 - 4.1 กระดาษแข็งตัดเป็นรูปต่าง ๆ นำมาจัดสลับกันทุกวัน โดยจะแบ่งไว้เป็น

2 ชุด คือ

- 1) ชุดที่ 1 รูป
- 2) ชุดที่ 2 รูป

4.2 พลาสติกแข็งตัดเป็นรูป

4.3 กล่องใส่อุปกรณ์ศิลปะ ประกอบด้วย กระดาษ ปากกาเมจิก สีเทียน
กรรไกร กระดาษขาว จะจัดเหมือนกันทุกวัน แต่อาจจะมีการเปลี่ยนเป็นสีไม้ สก็อตเทป เป็นต้น

5. อุปกรณ์เล่นประกอบต่าง ๆ จะแบ่งออกเป็น

5.1 อุปกรณ์จำลองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จะนำมาจัดวันละ 2 อย่าง และในวันต่อไปจะเปลี่ยนเข้าไปอีก 1 อย่าง เช่น วันจันทร์ 1 - 2, วันอังคาร 2 - 3, วันพุธ 3 - 4 เป็นต้น ซึ่งประกอบด้วย

- 1) รางที่ใช้ต่อเป็นถนน
- 2) ดินไม้ ต้นหญ้าจำลอง
- 3) อุโมงค์
- 4) สัญญาณจราจรจำลอง
- 5) ตัวต่อบ้าน
- 6) เครื่องเรือนย่อส่วน

5.2 วัสดุจากของจริง จะนำมาจัดวันละ 2 อย่าง และในวันต่อไปจะเปลี่ยนเข้าไปอีก 1 อย่าง เช่น วันจันทร์ 1 - 2, วันอังคาร 2 - 3, วันพุธ 3 - 4 เป็นต้น ประกอบด้วย

- 1) ก้อนหิน
- 2) ส่วนต่าง ๆ ของพืช เช่น กิ่งไม้ ท่อนไม้ ต้นหญ้า
- 3) เปลือกหอย
- 4) ไม้ไอศกรีม
- 5) ขวดพลาสติกชนิดต่าง ๆ
- 6) ถ้วยไฟฉาย
- 7) ไฟฉาย
- 8) รอก
- 9) ท่อพลาสติกเล็ก ๆ
- 10) เชือก
- 11) หลอดด้าย

12) เศษผ้า

13) รางเหล็ก ฯ

5.3 ของเล่นชุดยานพาหนะ จะนำมาจัดวันละ 2 อย่าง และในวันต่อไปจะเปลี่ยนเข้าไปอีก 1 อย่าง เช่น วันจันทร์ 1 - 2, วันอังคาร 2 - 3, วันพุธ 3 - 4 เป็นต้น ประกอบด้วย

1) รถบรรทุก

2) เรือ

3) รถ

4) เครื่องบิน

5) แทรกเตอร์

6. อุปกรณ์เล่นประกอบที่สัมพันธ์กับหน่วย จะนำมาจัดให้เด็กเล่นเป็นเวลา 1 สัปดาห์ โดยคัดเลือกมาให้สัมพันธ์กับหน่วยการสอน ประกอบด้วย

6.1 รูปภาพ และป้ายสัญลักษณ์

6.2 ของจริง เช่น เลื้อผ้า หมวก รองเท้า เข็มขัด ผ้าพันคอ เป็นต้น

6.3 ตุ๊กตาคน เช่น โยบาล พ่อ แม่ หมอ พยาบาล ชาวสวน เป็นต้น

6.4 ของเล่นสัมพันธ์หน่วย เช่น สัตว์ ผลไม้ ของใช้ในบ้าน เป็นต้น

ตัวอย่าง

คู่มือการจัดกิจกรรมแบบบล็อกแบบเต็มรูปแบบและแบบปกติ

สัปดาห์ที่ 1

หน่วยตัวเรา

ประสาทสัมผัส (ลิ้น)

วันที่ 1

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็ก

1. เพื่อให้เด็กพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อนิ้วมือ
2. พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
3. เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน
4. เด็กเกิดความรู้สึที่ดีต่อตนเอง
5. ฝึกทักษะการสังเกตและจำแนกความเหมือน ความต่างของรูปทรงไม้บล็อก
6. เพื่อให้เด็กได้คิดและจินตนาการในการก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ ด้วยไม้บล็อก
7. ช่วยเหลือตนเองในการนำไม้บล็อกมาเล่น
8. รู้จักแบ่งของเล่นให้เพื่อน
9. รู้จักเก็บของเข้าที่เมื่อเลิกเล่น

การจัดกิจกรรมแบบเลือกแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)	การจัดกิจกรรมแบบเลือกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)
<u>การดำเนินกิจกรรม</u> 1. ครูแนะนำอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุม 2. เด็กและครูร่วมกันทบทวนข้อตกลงในการเล่นเกมเลือก 3. เด็กเข้าไปเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกและอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุมอย่างอิสระ 4. ครูคอยดูแลให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงในการเล่น และพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือถ้าเด็กต้องการ 5. ครูให้สัญญาณเตือนให้เด็กเก็บของเมื่อใกล้จะหมดเวลา	<u>การดำเนินกิจกรรม</u> 1. ครูแนะนำอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุม 2. เด็กและครูร่วมกันทบทวนข้อตกลงในการเล่นเกมเลือก 3. เด็กเข้าไปเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกที่มีอยู่ในมุมอย่างอิสระ 4. ครูคอยดูแลให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงในการเล่น และพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือถ้าเด็กต้องการ 5. ครูให้สัญญาณเตือนให้เด็กเก็บของเมื่อใกล้จะหมดเวลา
<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจของเด็กขณะทำกิจกรรม 2. สังเกตผลงานที่เด็กสร้าง 3. สังเกตการเลือกไม้บล็อกเพื่อนำมาใช้สร้าง 4. สังเกตการเก็บของเมื่อเลิกเล่น	<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจของเด็กขณะทำกิจกรรม 2. สังเกตผลงานที่เด็กสร้าง 3. สังเกตการเลือกไม้บล็อกเพื่อนำมาใช้สร้าง 4. สังเกตการเก็บของเมื่อเลิกเล่น

การจัดกิจกรรมแบบเลือกแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)	การจัดกิจกรรมแบบเลือกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)
<u>รายการสื่ออุปกรณ์</u> 1. ไม้บล็อกขนาดมาตรฐาน 1 ชุดใหญ่ 2. ไม้บล็อกขนาดเล็กชุดสีผสม 1 ชุดใหญ่ 3. ตัวต่อสร้างสรรค์ - เลโก้ (Lego) 1 ชุดใหญ่ - ชุดหุ่นยนต์ทรงพลัง 1 ชุดใหญ่ 4. อุปกรณ์เสริม - กระดาษแข็งตัดชุดที่ 1 รูป จำนวน 15 ชิ้น - พลาสติกแข็งตัดเป็นรูป จำนวน 30 ชิ้น - กล่องใส่อุปกรณ์ศิลปะ ประกอบด้วย กระดาษ ปากกาเมจิก สีเทียน กรรไกร กระดาษขาว 5. อุปกรณ์เล่นประกอบ - รางที่ใช้ต่อเป็นถนน - ดินไม้จำลอง ดินหญ้าจำลอง - ก้อนหินขนาดต่าง ๆ - ส่วนต่างๆ ของพืช เช่น กิ่งไม้ ท่อนไม้ - รถบรรทุก และ เรือ	<u>รายการสื่ออุปกรณ์</u> 1. ไม้บล็อกขนาดมาตรฐาน 1 ชุดใหญ่

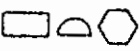
การจัดกิจกรรมแบบเลือกแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)	การจัดกิจกรรมแบบเลือกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)
6. อุปกรณ์เล่นประกอบที่สัมพันธ์หน่วย - รูปภาพอาหารที่มีรสชาติต่าง ๆ เช่น เผ็ด หวานเปรี้ยว และภาพผลไม้ที่มี รสเปรี้ยว หวาน - บ้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ร้านขาย อาหาร ขายผลไม้ ขายไอศกรีม - เสื้อผ้าเด็กขาย - หมิง - ตุ๊กตาคน - ของเล่นพลาสติก เช่น ชุดหม้อข้าว หม้อแกง ผลไม้จำลอง โทรศัพท์ ไมโครโฟน	

สัปดาห์ที่ 1
หน่วยตัวเรา
ประสาทสัมผัส (ลิ้น)
วันที่ 2

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็ก

1. เพื่อให้เด็กพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมือ
2. พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
3. ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน
4. เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง
5. ฝึกทักษะการสังเกตและเปรียบเทียบน้ำหนักของไม้บล็อก
6. เล่าเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างของตน
7. ช่วยเหลือตนเองในการนำไม้บล็อกมาเล่น
8. รู้จักการรอคอย
9. รู้จักเก็บของเข้าที่เมื่อเลิกเล่น

การจัดกิจกรรมแบบเลือกแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)	การจัดกิจกรรมแบบเลือกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)
<u>การดำเนินการกิจกรรม</u> 1. ครูแนะนำอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุม 2. เด็กและครูร่วมกันทบทวนข้อตกลงในการเล่นเกมเลือก 3. เด็กเข้าไปเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกและอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุมอย่างอิสระ 4. ครูคอยดูแลให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงในการเล่น และพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือถ้าเด็กต้องการ 5. ครูให้สัญญาณเตือนให้เด็กเก็บของเมื่อใกล้จะหมดเวลา	<u>การดำเนินการกิจกรรม</u> 1. ครูแนะนำอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุม 2. เด็กและครูร่วมกันทบทวนข้อตกลงในการเล่นเกมเลือก 3. เด็กเข้าไปเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกที่มีอยู่ในมุมอย่างอิสระ 4. ครูคอยดูแลให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงในการเล่น และพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือถ้าเด็กต้องการ 5. ครูให้สัญญาณเตือนให้เด็กเก็บของเมื่อใกล้จะหมดเวลา
<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจของเด็กขณะทำกิจกรรม 2. สังเกตผลงานที่เด็กสร้าง 3. สังเกตการรอคอย 4. สังเกตการเก็บของเมื่อเลิกเล่น	<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจของเด็กขณะทำกิจกรรม 2. สังเกตผลงานที่เด็กสร้าง 3. สังเกตการรอคอย 4. สังเกตการเก็บของเมื่อเลิกเล่น

การจัดกิจกรรมแบบบล็อกแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)	การจัดกิจกรรมแบบบล็อกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)
<u>รายการสื่ออุปกรณ์</u> - ไม้บล็อกขนาดมาตรฐาน 1 ชุดใหญ่ - บล็อกกล่องนม จำนวน 50 กล่อง - ตัวต่อสร้างสรรค์ - ลาซี (Lasy) 1 ชุดใหญ่ - ชุดพื้นเพื่องพหุวิชา 1 ชุดใหญ่ - อุปกรณ์เสริม - กระดาษแข็งตัดชุดที่ 2 รูป จำนวน 15 ชิ้น - พลาสติกแข็งตัดเป็นรูป จำนวน 30 ชิ้น - กล่องใส่อุปกรณ์ศิลปะ ประกอบด้วย กระดาษ ปากกาเมจิก สีเทียน กรรไกร กระดาษกาว - อุปกรณ์เล่นประกอบ - ดินไม้จำลอง ดินหญ้าจำลอง - อู๋มอญ - ส่วนต่าง ๆ ของพืช เช่น กิ่งไม้ ท่อนไม้ - เปลือกหอย เช่น หอยแครง หอยแมลงภู่ หอยลาย หอยโข่ง - เรือ และรถ - อุปกรณ์เล่นประกอบที่สัมพันธ์หน่วย - จัดเหมือนวันที่ 1	<u>รายการสื่ออุปกรณ์</u> ไม้บล็อกขนาดมาตรฐาน 1 ชุดใหญ่

สัปดาห์ที่ 1
หน่วยตัวเรา
ประสาทสัมผัส (ลิ้น)
วันที่ 3

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็ก

1. เพื่อให้เด็กพัฒนาความคล่องแคล่วของข้อต่อมือและแขน
2. พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
3. มีความกล้าที่จะแสดงออกในการสร้างสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ
4. เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง
5. ฝึกทักษะการคาดคะเนน้ำหนักของไม้บล็อก
6. ฝึกทักษะการแก้ปัญหาจากการเล่นก่อสร้าง
7. ได้เล่นร่วมกับเพื่อนขณะเล่น
8. รู้จักกล่าวคำชมเชยผลของเพื่อน
9. รู้จักเก็บของเข้าที่เมื่อเลิกเล่น

การจัดกิจกรรมแบบเลือกแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)	การจัดกิจกรรมแบบเลือกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)
<u>การดำเนินการกิจกรรม</u> 1. ครูแนะนำอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุม 2. เด็กและครูร่วมกันทบทวนข้อตกลงในการเล่นเกมเลือก 3. เด็กเข้าไปเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกและอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุมอย่างอิสระ 4. ครูคอยดูแลให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงในการเล่น และพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือถ้าเด็กต้องการ 5. ครูให้สัญญาณเตือนให้เด็กเก็บของเมื่อใกล้จะหมดเวลา	<u>การดำเนินการกิจกรรม</u> 1. ครูแนะนำอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุม 2. เด็กและครูร่วมกันทบทวนข้อตกลงในการเล่นเกมเลือก 3. เด็กเข้าไปเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกที่มีอยู่ในมุมอย่างอิสระ 4. ครูคอยดูแลให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงในการเล่น และพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือถ้าเด็กต้องการ 5. ครูให้สัญญาณเตือนให้เด็กเก็บของเมื่อใกล้จะหมดเวลา
<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจของเด็กขณะทำกิจกรรม 2. สังเกตการสนทนากับเพื่อน 3. สังเกตการแก้ปัญหาขณะทำกิจกรรม 4. สังเกตการเก็บของเข้าที่เมื่อเลิกเล่น	<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจของเด็กขณะทำกิจกรรม 2. สังเกตการสนทนากับเพื่อน 3. สังเกตการแก้ปัญหาขณะทำกิจกรรม 4. สังเกตการเก็บของเข้าที่เมื่อเลิกเล่น

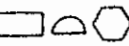
การจัดกิจกรรมมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)	การจัดกิจกรรมมุมบล็อกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)
<u>รายการสื่ออุปกรณ์</u> 1. ไม้บล็อกขนาดมาตรฐาน 1 ชุดใหญ่ 2. ไม้บล็อกขนาดเล็กชุดสี่เหลี่ยม 1 ชุดใหญ่ 3. ตัวต่อสร้างสรรค์ - เลโก้ (Lego) 1 ชุดใหญ่ - ชุดดอกทานตะวัน ๑๕ 1 ชุดใหญ่ 4. อุปกรณ์เสริม - กระดาษแข็งตัดชุดที่ 1 รูป - จำนวน 15 ชิ้น - พลาสติกแข็งตัดเป็นรูป - จำนวน 30 ชิ้น - กล่องใส่อุปกรณ์ศิลปะ ประกอบด้วย กระดาษ ปากกาเมจิก สีเทียน กรรไกร กระดาษขาว 5. อุปกรณ์เล่นประกอบ - อู๋มอญ - สัตว์จากจรรยาจรจาลอง - เปลือกหอย เช่น หอยแครง หอยแมลงภู่ หอยลาย หอยโข่ง - ไม้ไอศกรีม - รถ และ เครื่องบิน 6. อุปกรณ์เล่นประกอบที่สัมพันธ์หน่วย - จัดเหมือนวันที่ 1	<u>รายการสื่ออุปกรณ์</u> 1. ไม้บล็อกขนาดมาตรฐาน 1 ชุดใหญ่

สัปดาห์ที่ 1
หน่วยตัวเรา
ประสาทสัมผัส (ลิ้น)
วันที่ 4

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็ก

1. พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน
2. พัฒนาความคล่องแคล่วในการทรงตัว
3. เกิดความมั่นใจในตนเอง
4. เกิดความรู้สึกรื่นเริงชมผลงานของตน
5. ฝึกทักษะการสังเกตสีของไม้บล็อก
6. ฝึกทักษะการคิดและพูด
7. เล่นร่วมกับเพื่อน
8. ได้พูดคุยสนทนากับเพื่อน
9. ฝึกการปฏิบัติตามข้อตกลง

การจัดกิจกรรมแบบบล็อกแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)	การจัดกิจกรรมแบบบล็อกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)
<u>การดำเนินกิจกรรม</u> 1. ครูแนะนำอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุม 2. เด็กและครูร่วมกันทบทวนข้อตกลงในการเล่นเกมบล็อก 3. เด็กเข้าไปเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกและอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุมอย่างอิสระ 4. ครูคอยดูแลให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงในการเล่น และพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือถ้าเด็กต้องการ 5. ครูให้สัญญาณเตือนให้เด็กเก็บของเมื่อใกล้จะหมดเวลา	<u>การดำเนินกิจกรรม</u> 1. ครูแนะนำอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุม 2. เด็กและครูร่วมกันทบทวนข้อตกลงในการเล่นเกมบล็อก 3. เด็กเข้าไปเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกที่มีอยู่ในมุมอย่างอิสระ 4. ครูคอยดูแลให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงในการเล่น และพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือถ้าเด็กต้องการ 5. ครูให้สัญญาณเตือนให้เด็กเก็บของเมื่อใกล้จะหมดเวลา
<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจของเด็กขณะทำกิจกรรม 2. สังเกตผลงานที่เด็กสร้าง 3. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน 4. สังเกตการปฏิบัติตามข้อตกลง	<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจของเด็กขณะทำกิจกรรม 2. สังเกตผลงานที่เด็กสร้าง 3. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน 4. สังเกตการปฏิบัติตามข้อตกลง

การจัดกิจกรรมแบบบล็อกแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)	การจัดกิจกรรมแบบบล็อกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)
<u>รายการสื่ออุปกรณ์</u> - ไม้บล็อกขนาดมาตรฐาน 1 ชุดใหญ่ - บล็อกกล่องขนาดต่าง ๆ 50 กล่อง - ตัวต่อสร้างสรรค์ - ลาซี (Lasy) 1 ชุดใหญ่ - ชุดเรขาคณิตสร้างสรรค์ 1 ชุดใหญ่ - อุปกรณ์เสริม - กระดาษแข็งตัดชุดที่ 2 รูป จำนวน 15 ชิ้น - พลาสติกแข็งตัดเป็นรูป จำนวน 30 ชิ้น - กล่องใส่อุปกรณ์ศิลปะ ประกอบด้วย กระดาษ ปากกาเมจิก สีเทียน กรรไกร กระดาษขาว - อุปกรณ์เล่นประกอบ - สัญญาณไฟจราจร - ตัวต่อบ้าน - ไม้ไอศกรีม - ขวดพลาสติกชนิดต่าง ๆ - เครื่องบินและแทรกเตอร์ - อุปกรณ์เล่นประกอบที่สัมพันธ์หน่วย - จัดเหมือนวันที่ 1	<u>รายการสื่ออุปกรณ์</u> ไม้บล็อกขนาดมาตรฐาน 1 ชุดใหญ่

สัปดาห์ที่ 1
หน่วยตัวเรา
ประสาทสัมผัส (ลิ้น)
วันที่ 5

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็ก

1. เพื่อฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อนิ้วมือ
2. เพื่อฝึกความคล่องแคล่วในการทรงตัว
3. เกิดความรู้สึกรักและดูแลสิ่งของของตน
4. เกิดความมั่นใจในตนเอง และกล้าแสดงออก
5. ฝึกทักษะการสังเกตและจำแนกความเหมือน ความต่างของรูปทรงไม้บล็อก
6. ฝึกทักษะการคิดและการพูด
7. ได้สนทนาพูดคุยกับเพื่อน
8. ขวนเพื่อนมาเล่นด้วยกัน
9. รู้จักการรอคอย

การจัดกิจกรรมแบบเลือกแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)	การจัดกิจกรรมแบบเลือกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)
<u>การดำเนินกิจกรรม</u> 1. ครูแนะนำอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุม 2. เด็กและครูร่วมกันทบทวนข้อตกลงในการเล่นเกมเลือก 3. เด็กเข้าไปเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกและอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุมอย่างอิสระ 4. ครูคอยดูแลให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงในการเล่น และพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือถ้าเด็กต้องการ 5. ครูให้สัญญาณเตือนให้เด็กเก็บของเมื่อใกล้จะหมดเวลา	<u>การดำเนินกิจกรรม</u> 1. ครูแนะนำอุปกรณ์ที่มีอยู่ในมุม 2. เด็กและครูร่วมกันทบทวนข้อตกลงในการเล่นเกมเลือก 3. เด็กเข้าไปเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อกที่มีอยู่ในมุมอย่างอิสระ 4. ครูคอยดูแลให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงในการเล่น และพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือถ้าเด็กต้องการ 5. ครูให้สัญญาณเตือนให้เด็กเก็บของเมื่อใกล้จะหมดเวลา
<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจและการใช้สื่ออุปกรณ์ของเด็กขณะทำกิจกรรม 2. สังเกตการเล่นและการสนทนากับเพื่อน 3. สังเกตการรอคอย	<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจและการใช้สื่ออุปกรณ์ของเด็กขณะทำกิจกรรม 2. สังเกตการเล่นและการสนทนากับเพื่อน 3. สังเกตการรอคอย

การจัดกิจกรรมแบบเลือกแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)	การจัดกิจกรรมแบบเลือกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)
<u>รายการสื่ออุปกรณ์</u> 1. ไม้บล็อกขนาดมาตรฐาน 1 ชุดใหญ่ 2. ไม้บล็อกขนาดเล็กชุดสีผสม 1 ชุดใหญ่ 3. ตัวต่อสร้างสรรค์ - เลโก้ (Lego) 1 ชุดใหญ่ - ชุดอารบิกहररर 0/36 1 ชุดใหญ่ 4. อุปกรณ์เสริม - กระดาษแข็งตัดชุดที่ 1 รูป - จำนวน 15 ชิ้น - พลาสติกแข็งตัดเป็นรูป - จำนวน 30 ชิ้น - กล่องใส่อุปกรณ์ศิลปะ ประกอบด้วย - กระดาษ ปากกาเมจิก สีเทียน - กรรไกร กระดาษขาว 5. อุปกรณ์เล่นประกอบ - ตัวต่อบ้าน - เครื่องเรือนย่อส่วน - ขวดพลาสติกชนิดต่าง ๆ - ถ่านไฟฉายขนาดใหญ่ - เล็ก - แตรกเตอรี และรถบรรทุก 6. อุปกรณ์เล่นประกอบที่สัมพันธ์หน่วย - จัดเหมือนวันที่ 1	<u>รายการสื่ออุปกรณ์</u> 1. ไม้บล็อกขนาดมาตรฐาน 1 ชุดใหญ่

ภาคผนวก ข

แบบสั่ง เกิดพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

- คู่มือการใช้แบบสั่ง เกิดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
- แบบสั่ง เกิดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

วิธีการสังเกตและการให้คะแนน

1. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 พฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ จำนวน 10 ข้อ
 - ตอนที่ 2 พฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย จำนวน 10 ข้อ
2. การสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย จะสังเกตในช่วงการเข้าแถว การรับประทานอาหาร กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมการเล่นตามมุม และกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง
3. สังเกตเด็กเป็นรายบุคคล ตามลำดับของตารางเลขคู่ทางสถิติ ครั้งละ 3 นาที จนครบทุกคนในกิจกรรมนั้น และปฏิบัติเช่นเดียวกันในกิจกรรมอื่น ๆ
4. การบันทึกพฤติกรรมจะใช้การขีด (/) 1 ครั้งต่อพฤติกรรมที่ปรากฏ ซึ่งได้กำหนดเอาไว้ล่วงหน้า

เกณฑ์การให้คะแนน

- ถ้า เด็กแสดงพฤติกรรมที่กำหนดให้ครั้งละ 1 คะแนน
 เด็กไม่แสดงพฤติกรรมที่กำหนดให้ 0 คะแนน

แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ชื่อ.....ชั้น.....กิจกรรมที่สังเกต.....
 วันที่.....เวลา.....สถานที่.....
 ผู้สังเกต.....

ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมที่แสดงออก	จำนวนครั้งที่แสดงพฤติกรรม	รวมคะแนน
<u>ตอนที่ 1</u> ความเอื้อเฟื้อ		
1. ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรือของเล่น ด้วยวาจาหรือการกระทำ		
2. แบ่งสิ่งของหรือของเล่นให้เพื่อน ด้วยวาจาหรือการกระทำ		
3. ขวนเพื่อนมาใช้สิ่งของหรือของเล่นร่วมกัน		
4. แบ่งพื้นที่ให้เพื่อนด้วยความเต็มใจ เช่น ขยับที่ให้เพื่อนนั่งข้าง ๆ แบ่งชิงช้าให้เพื่อนนั่งด้วย ขยับที่ให้เพื่อนเข้าแถวได้		
5. ช่วยเหลือเพื่อนในการแก้ปัญหาด้วยวาจาหรือท่าทาง เช่น ให้คำแนะนำ แสดงวิธีแก้ปัญหาให้ดู หรือเข้าไปมีส่วนร่วมใน การแก้ปัญหา		
6. ช่วยเหลือเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ เช่น พุงเพื่อน ที่หกล้ม ช่วยพยุงไม่ให้ เกือบของที่หล่นให้ เพื่อนไม่สยบพาไปหา ครูหรือบอกครู		
7. อาสาหรือยืมสิ่งของหรือของเล่นมาให้เพื่อน		
8. ช่วยเพื่อนเก็บของหรือเก็บของแทนเพื่อน		
9. ปลอบโยน แสดงความเห็นใจหรือให้กำลังใจเพื่อนด้วยวาจาหรือ การกระทำ		
10. แสดงความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ ด้วยวาจาหรือ การกระทำ		

ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมที่แสดงออก	จำนวนครั้งที่แสดงพฤติกรรม	รวมคะแนน
<u>ตอนที่ 2</u> ความมีระเบียบวินัย 1. ปฏิบัติตนตามลำดับก่อนหลัง ไม่แย่งหรือแซงคนอื่น เช่น การเข้าแถว การใช้ของส่วนรวม 2. ขณะเข้าแถวไม่คุยเสียงดัง หรือเล่นกับเพื่อน 3. ไม่วิ่งหรือส่งเสียงดังจนเกินไปในห้องเรียน 4. ปฏิบัติกิจกรรมตามเวลาหรือข้อตกลงที่กำหนดไว้ 5. เก็บสิ่งของหรือของเล่นหลังเสร็จกิจกรรม 6. เมื่อมีขยะ สามารถนำไปทิ้งได้ถูกที่ 7. เวลาพูดใช้คำสุภาพ 8. ขณะที่ครูสอนตั้งใจฟัง เช่น ไม่นำของมาเล่น ไม่รบกวนเพื่อน 9. ปฏิบัติตนได้เหมาะสมรับประทานอาหาร เช่น ไม่คุยเสียงดัง ไม่คุยเวลามีอาหารในปาก ไม่เล่นกับเพื่อน 10. รักษาสมบัติของห้องเรียน เช่น ไม่ขว้างปาสิ่งของ ไม่ขีดเขียนบนโต๊ะ ไม่ทำลายของในห้องเรียน		
รวมคะแนน		

ภาคผนวก ค

ตัวอย่าง

แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

- คู่มือการใช้แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
- แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

คู่มือ

แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

อายุ 4 - 5 ปี ระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2

คู่มือแบบวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

- คำชี้แจง แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมฉบับนี้ เป็นแบบวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 20 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
- ตอนที่ 1 แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ จำนวน 10 ข้อ
- ตอนที่ 2 แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัย จำนวน 10 ข้อ

วิธีดำเนินการสอบ

1. จัดเตรียมสถานที่เพื่อใช้ในการวัดพฤติกรรมทางสังคมเป็นรายบุคคล
2. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กโดยการสนทนาก่อน
3. จัดเตรียมอุปกรณ์
 - 3.1 คู่มือการวัดและแบบวัดพฤติกรรมทางสังคม อย่างละ 1 ฉบับ
 - 3.2 ดินสอสี หรือสีเทียน
 - 3.3 นาฬิกาจับเวลา 1 เรือน
4. ผู้ดำเนินการวัดแนะนำและทดลองให้เด็กรู้จักเครื่องหมายกากบาท (X) ตามขั้นตอนดังนี้
 - 4.1 เขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ให้เด็กดูบนกระดาษ
 - 4.2 ให้เด็กเขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ในช่องว่างทั้ง 3 ช่อง
 - 4.3 สังเกตและแนะนำให้เด็กปฏิบัติให้ถูกต้อง
5. ดำเนินการวัดพฤติกรรมทางสังคมทีละข้อ ถ้าเด็กยังไม่ตอบเมื่อหมดเวลา 1 นาทีให้อ่านคำถามข้อต่อไป วัดพฤติกรรมเด็กจนครบทุกข้อของตอนที่ 1 แล้วให้เด็กหยุดพัก 5 นาทีเพื่อไปดื่มน้ำ เข้าห้องน้ำ หรือเปลี่ยนอิริยาบถ หลังจากนั้นดำเนินการวัดพฤติกรรมทางสังคมตอนที่ 2 ต่อไป

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอนที่ 1 ให้ 1 คะแนน เมื่อเด็กแสดงออกถึงการให้ การช่วยเหลือ การลอบโยน การแสดงความเห็นอกเห็นใจ หรือให้กำลังใจเพื่อน รวมทั้ง การแสดงความยินดีกับความสำเร็จของเพื่อน ด้วยวาจา หรือการกระทำ

ให้ 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่สามารถแสดงลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวได้

ตอนที่ 2 ให้ 1 คะแนน เมื่อเด็กปฏิบัติตามได้ถูกต้องตามกฎของห้องเรียน

ให้ 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่สามารถปฏิบัติตามกฎของห้องเรียนได้

แบบบันทึกการให้คะแนน

แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ชื่อ.....อายุ.....ชั้น.....

วันที่ทำการทดสอบ.....

ตอนที่ 1 พฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัย

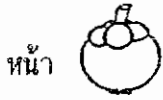
ข้อที่	ตอนที่ 1			ตอนที่ 2		
	1	2	3	1	2	3
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
รวม						

คะแนนที่ได้.....

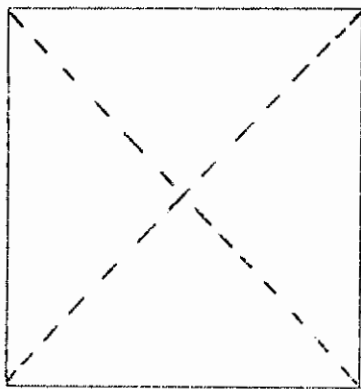
ผู้ดำเนินการทดสอบ.....

วิธีดำเนินการวัดพฤติกรรม

ข้อตัวอย่าง

- ผู้ดำเนินการ : วันนี้คุณครูมีภาพที่น่าสนใจมาให้หนูดู และให้เลือกกากบาทข้อละ 1 ภาพ จากเรื่องที่ครูเล่า แต่มีข้อตกลงกันว่า เมื่อครูบอกให้ดูภาพไหน หนูก็ดูภาพนั้น ทำตามข้อตกลงนี้ได้ไหมคะ"
- : หยุดให้เด็กตอบ
- : "ต่อไป ครูจะแนะนำให้รู้จักเครื่องหมายกากบาท"
- : เขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ให้เด็กดู และบอกเด็กว่า "นี่คือ เครื่องหมายกากบาท"
- : "หนูเปิดหน้ามั้งชุด แล้วกากบาทในช่องว่างทั้ง 3 ช่อง ตามตัวอย่าง ที่ครูเขียนให้ดูนะคะ"
- : สังเกตและแนะนำวิธีการเขียนเครื่องหมายกากบาท พร้อมทั้งชมเชย เมื่อเด็กเขียนกากบาทได้ถูกต้อง

		
---	--	--

ตอนที่ 1

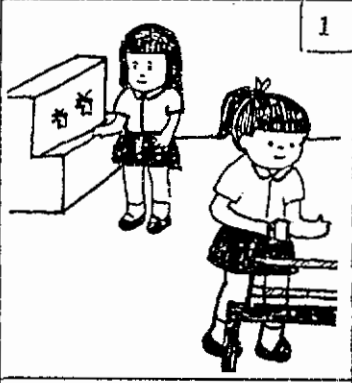
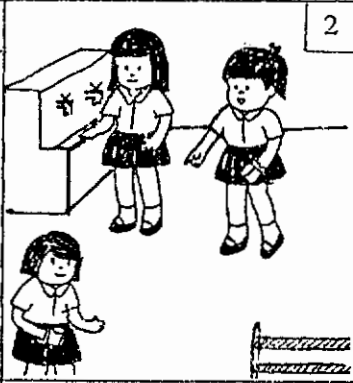
ตัวอย่าง

แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ

ข้อ 1

หน้า

- ผู้ดำเนินการ : "หนูดูหน้าปลา นะคะ"
- : "ชี้ภาพ พร้อมกับฟังครูนะคะ ภาพแรกเป็นภาพรีน้ำแก้วน้ำไปเก็บเมื่อต้นน้ำเสร็จ ภาพที่สองเป็นภาพบอกให้แนไปยืมแก้วน้ำเด็กคนอื่น และภาพที่สามเป็นภาพให้แนยืมแก้วน้ำไปดื่ม"
- : "หนูดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"
- "เมื่อเห็นแนไม่มีแก้วน้ำดื่ม น้ำ หนูควรทำแบบภาพใด"
- : "ชี้ภาพพร้อมกับตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ ภาพแรก..."

เมื่อเห็นแนไม่มีแก้วน้ำดื่ม น้ำ หนูควรทำแบบภาพใด		
		
รับน้ำแก้วน้ำไปเก็บเมื่อต้นน้ำเสร็จ	บอกให้แนไปยืมแก้วน้ำเด็กคนอื่น	ให้แนยืมแก้วน้ำไปดื่ม

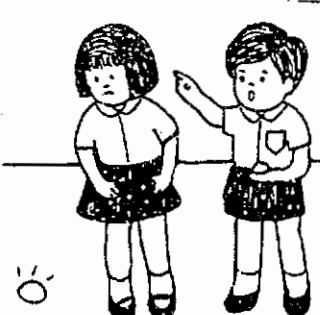
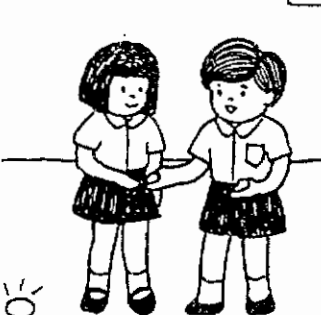
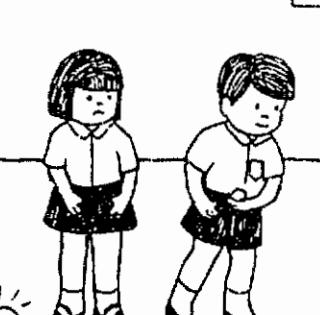
- : "ต่อไปนี่ครูจะให้หนูกากบาทภาพที่ควรทำเพียงหนึ่งภาพ"
- : ให้เด็กกากบาทภาพที่ต้องการ

ข้อ 2

หน้า

- ผู้ดำเนินการ : "หนูดูหน้านะคะ"
- : "ข้าพเจ้าภาพพร้อมกับฟังครูนะคะ ภาพแรกเป็นภาพบอกให้แนไปซื้อขนม
มาใหม่ ภาพที่สองเป็นภาพแบ่งขนมให้แนครึ่งหนึ่งและภาพที่สามเป็น
ภาพเดินหนีไปเพื่อน"
- : "หนูดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"
- : "เมื่อซื้อขนมมาคนละหนึ่งชิ้น แต่แนทําขนมหล่นจึงไม่มีขนมรับประทาน
หนูควรทําแบบภาพใด"
- : "ข้าพเจ้าภาพพร้อมกับตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ ภาพแรก..."

เมื่อซื้อขนมมาคนละหนึ่งชิ้น แต่แนทําขนมหล่นจึงไม่มีขนมรับประทาน หนูควรทําแบบภาพใด		
1 	2 	3
บอกให้แนไปซื้อขนมมาใหม่	แบ่งขนมให้แนครึ่งหนึ่ง	เดินหนีไปเพื่อน

- : "ต่อไปครูจะให้หนูกากบาทภาพที่ควรทําเพียงหนึ่งภาพ"
- : ให้เด็กกากบาทภาพที่ต้องการ

ตอนที่ 2

ตัวอย่าง

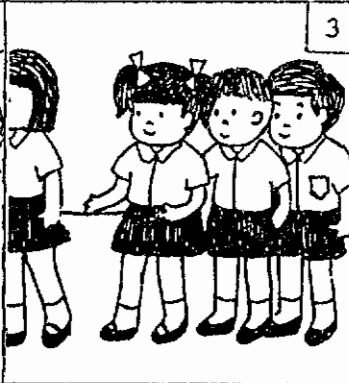
แบบวัดพฤติกรรมทางสังคม

ด้านความมีระเบียบวินัย

ข้อ 1

- ผู้ดำเนินการ : "หนูดูหน้าเสื้อนะคะ"
- : "ชุดภาพพร้อมกับฟังครูนะคะ ภาพแรกเป็นภาพค่อย ๆ ขยับไปยืนตรงที่ว่าง โดยไม่ให้มันรู้ ภาพที่สองเป็นภาพเข้าไปยืนตรงที่ว่างนั้นทันที และภาพที่สามเป็นภาพเข้าแถวต่อจากเด็กคนอื่น"
- : "หนูดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"
- "เมื่อมาถึงแถวที่หลัง และเห็นว่ายังมีที่ว่างระหว่างแถวเหลืออยู่ หนูควรทำแบบภาพใด"
- : "ชุดภาพพร้อมกับตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ ภาพแรก..."

เมื่อมาถึงแถวที่หลัง และเห็นว่ายังมีที่ว่างระหว่างแถวเหลืออยู่ หนูควรทำแบบภาพใด		
		
ค่อย ๆ ขยับไปยืนตรงที่ว่าง โดยไม่ให้มันรู้	เข้าไปยืนตรงที่ว่างนั้นทันที	เข้าแถวต่อจากเด็กคนอื่น

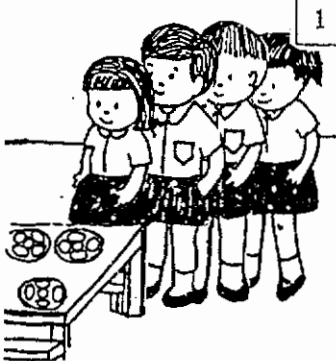
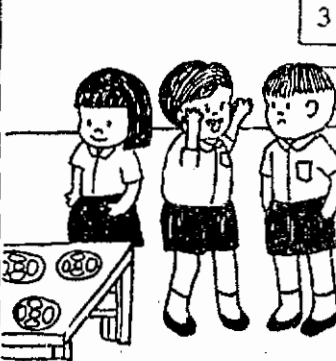
- : "ต่อไปนี้ครูจะให้หนูกากบาทภาพที่ควรทำเพียงหนึ่งภาพ"
- : ให้เด็กกากบาทภาพที่ต้องการ

ข้อ 2

หน้า

- ผู้ดำเนินการ : "หนูดูหน้าหมวกนะคะ"
- : "ข้าพเจ้าภาพพร้อมกับทั้งครุฑนะคะ ภาพแรกเป็นภาพยืนรออยู่ในแถว ภาพที่สองเป็นภาพเล่นกับต้อม และภาพที่สามเป็นภาพหยัดต้อมอย่างสนุกสนาน"
- : "หนูดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"
- : "ระหว่างที่ยืนรอ เพื่อเข้าไปนั่งรับประทานอาหาร หนูควรทำแบบภาพใด"
- : "ข้าพเจ้าภาพพร้อมกับตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ ภาพแรก..."

ระหว่างที่ยืนรอเพื่อเข้าไปนั่งรับประทานอาหาร หนูควรทำแบบภาพใด		
1 	2 	3
ยืนรออยู่ในแถว	เล่นกับต้อม	หยัดต้อมอย่างสนุกสนาน

- : "ต่อไปนี่ครูจะให้หนูกากบาทภาพที่ควรทำเพียงหนึ่งภาพ"
- : ให้เด็กกากบาทภาพที่ต้องการ

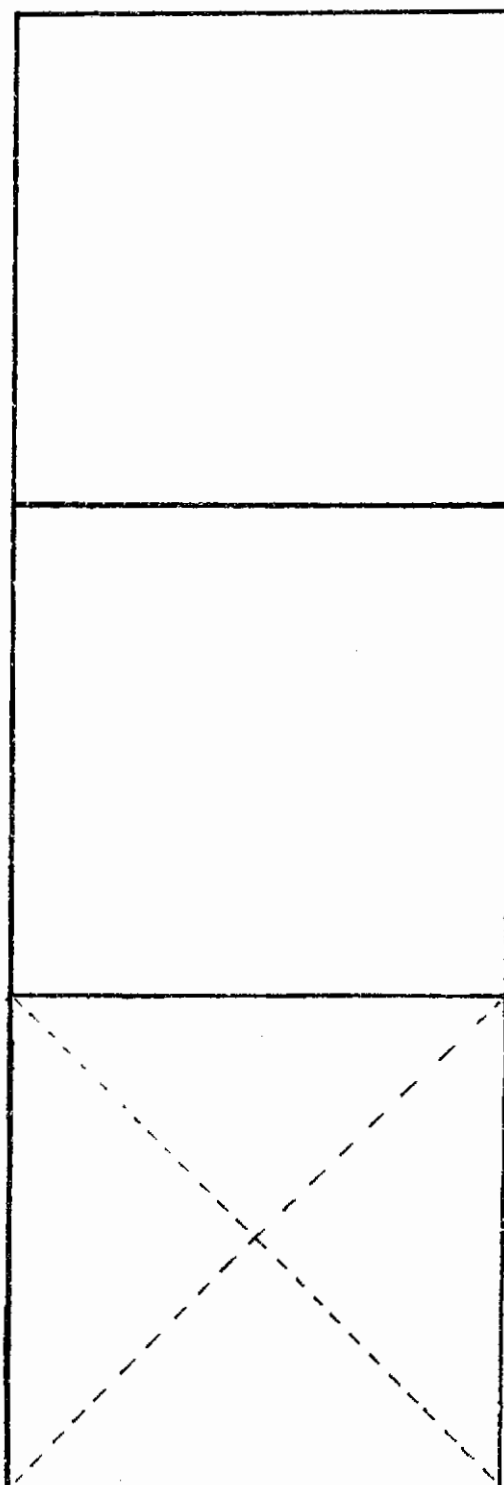
ตัวอย่าง

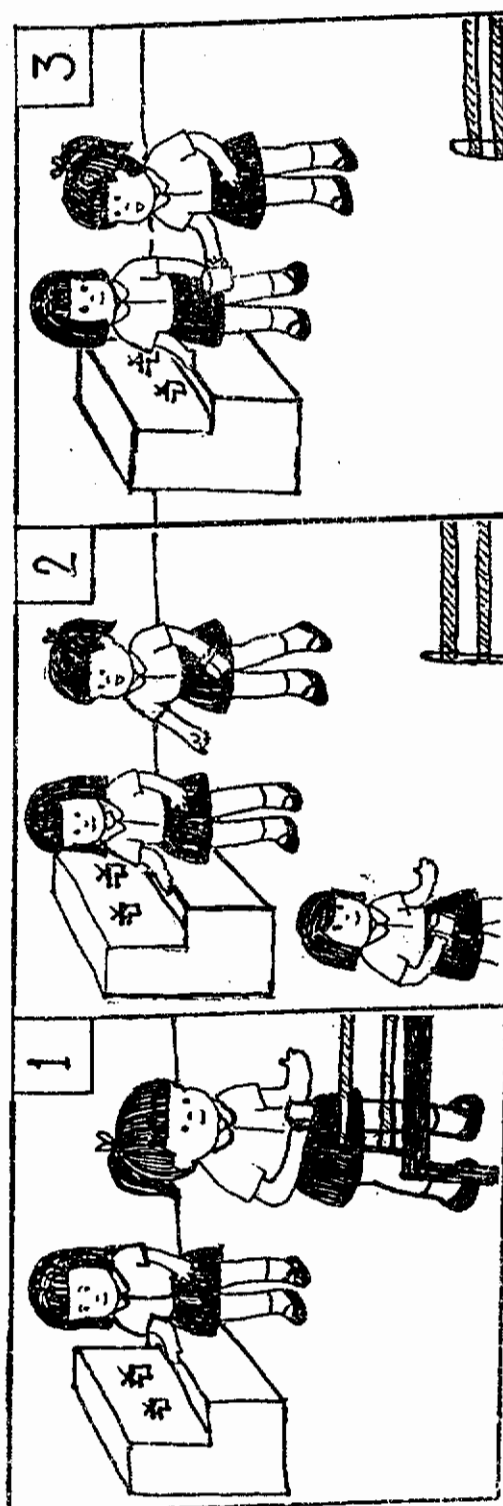
แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

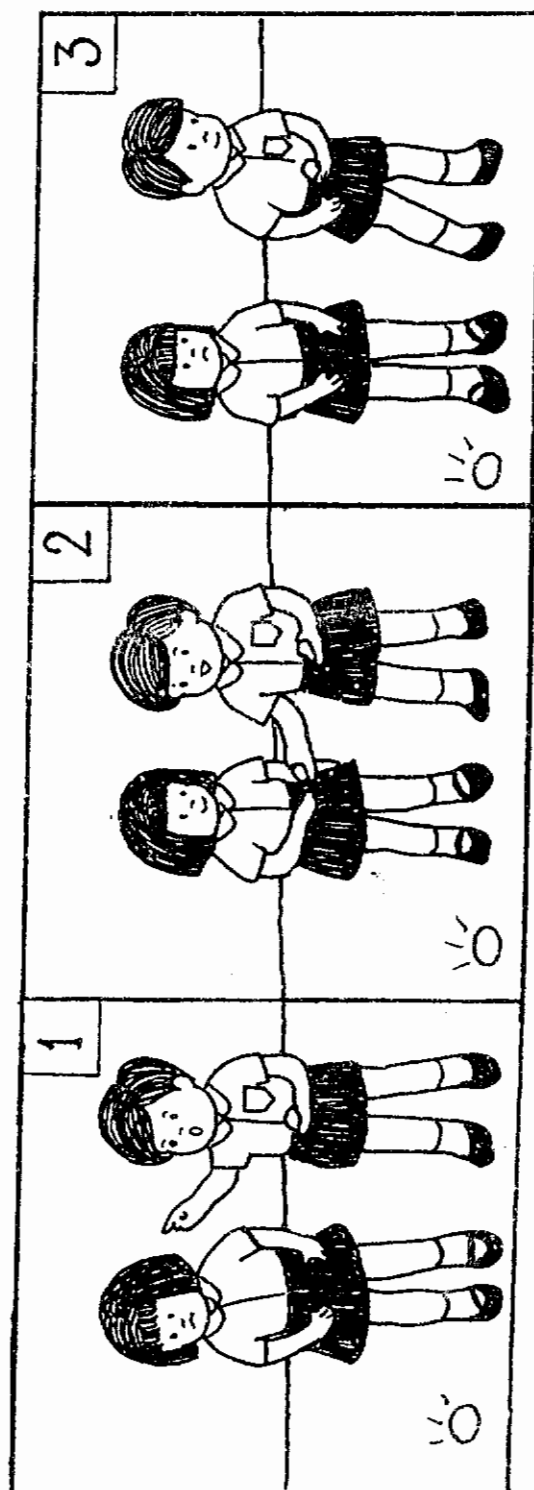
แบบวัดพฤติกรรมการเข้าถึงคอมพิวเตอร์

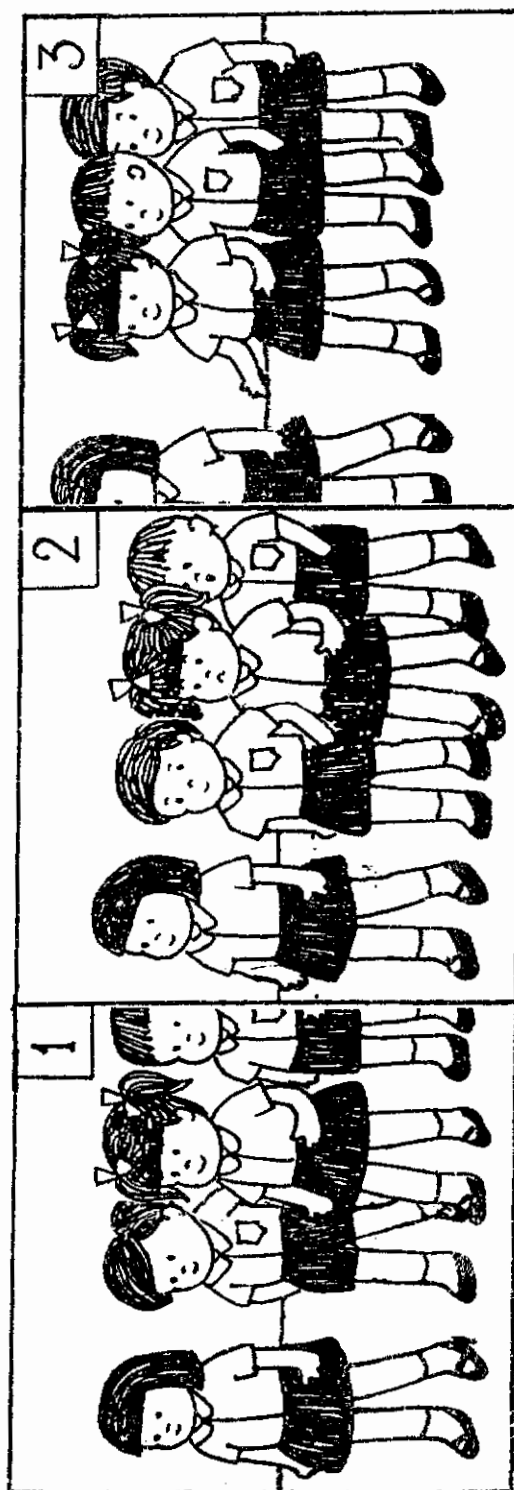
- ข้อที่ 1 พฤติกรรมการเข้าถึงคอมพิวเตอร์เพื่อ
ข้อที่ 2 พฤติกรรมการเข้าถึงคอมพิวเตอร์จะปลอดภัย

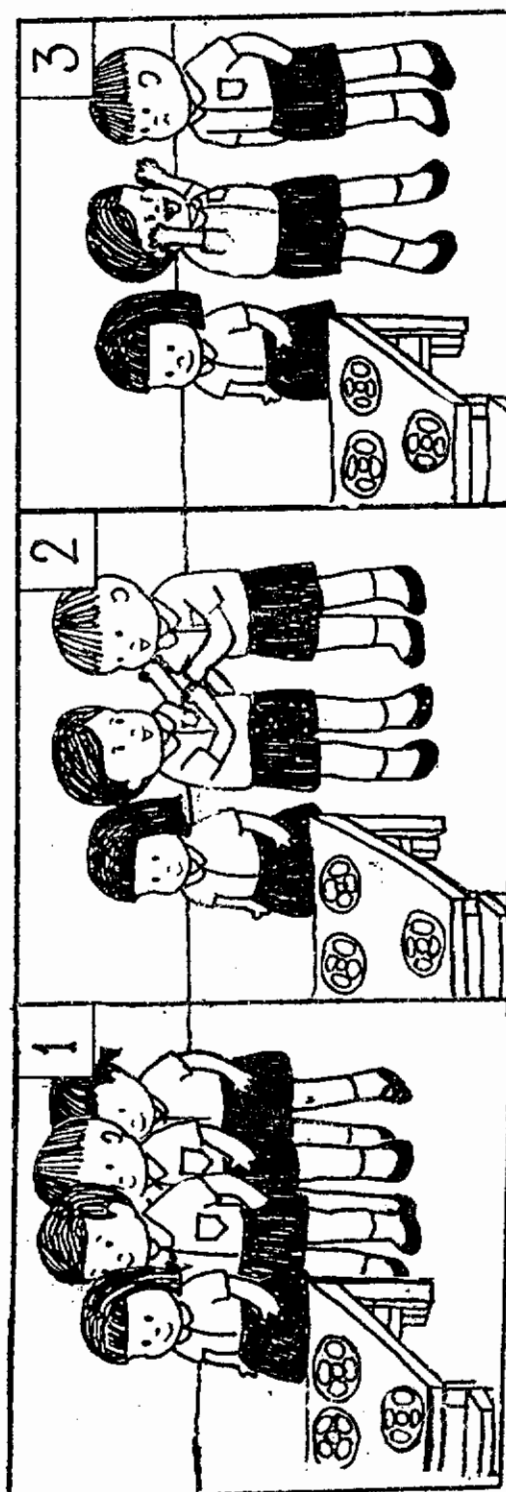
ลำดับ ข้อที่	ข้อที่ 1			ข้อที่ 2		
	1	2	3	1	2	3
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
รวม						

ภาคผนวก ง

ตารางแสดงผลคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

- ตาราง 5 แสดงผลคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบล็อกแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)
- ตาราง 6 แสดงผลคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบล็อกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)
- ตาราง 7 แสดงผลคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบล็อกแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)
- ตาราง 8 แสดงผลคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบล็อกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)

ตาราง 5 แสดงผลคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
 ประสานการฉีดยาป้องกันโรคแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)

ลำดับ ที่	คะแนนก่อนการทดลอง			คะแนนหลังการทดลอง			D ₁	D ₁ ²	(D ₁ -MD ₁) ²
	การสังเกต พฤติกรรม	การวัด พฤติกรรม	รวม (X ₁)	การสังเกต พฤติกรรม	การวัด พฤติกรรม	รวม (X ₂)			
1	1	3	4	2	9	11	7	49	9.406
2	0	5	5	2	5	7	2	4	3.736
3	0	3	3	3	4	7	4	16	0.004
4	0	4	4	4	5	9	5	25	1.138
5	0	4	4	4	5	9	5	25	1.138
6	0	5	5	0	7	7	2	4	3.736
7	3	5	8	4	6	10	2	4	3.736
8	2	4	6	3	5	8	2	4	3.736
9	0	2	2	4	8	12	10	100	36.808
10	2	5	7	4	5	9	2	4	3.736
11	1	5	6	5	8	13	7	49	9.406
12	1	4	5	2	6	8	3	9	0.870
13	4	9	13	4	11	15	2	4	3.736
14	1	6	7	4	7	11	4	16	0.004
15	1	7	8	1	9	10	2	4	3.736
ΣX	16	71	87	46	98	146	59	317	84.926
$\bar{X}$			5.800			9.733	3.933		
S ²			7.028			5.494			

ตาราง 6 แสดงผลคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์แบบบล็อกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)

ลำดับ ที่	คะแนนก่อนการทดลอง			คะแนนหลังการทดลอง			D2	D_2^2	$(D_2 - MD_2)^2$
	การสังเกต พฤติกรรม	การวัด พฤติกรรม	รวม (X ₁)	การสังเกต พฤติกรรม	การวัด พฤติกรรม	รวม (X ₂)			
1	0	4	4	1	5	6	2	4	3.240
2	2	4	6	3	8	11	5	25	1.440
3	1	3	4	2	5	7	3	9	0.640
4	0	2	2	1	3	4	2	4	3.240
5	0	2	2	1	6	7	5	25	1.440
6	1	3	4	4	7	11	7	49	10.240
7	1	7	8	3	8	11	3	9	0.640
8	2	4	6	2	10	12	6	36	4.840
9	2	3	5	5	8	13	8	64	17.640
10	2	2	4	1	6	7	3	9	0.640
11	4	4	8	3	4	7	-1	1	23.040
12	1	6	7	3	8	11	4	16	0.040
13	4	4	8	2	8	10	2	4	3.240
14	3	7	10	6	9	15	5	25	1.440
15	4	6	10	5	8	13	3	9	0.640
ΣX	27	61	88	42	103	145	57	289	72.400
$\bar{X}$			5.866			9.666	3.800		
S^2			6.694			9.808			

แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัย ก่อนกับหลังการจัดประสบการณ์มุมบล็อกรูปแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

$$= \frac{59}{\sqrt{\frac{15(317) - (59)^2}{14}}}$$

$$t = 6.185$$

แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัย ก่อนกับหลังการจัดประสบการณ์มุมบล็อกรูปแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

$$= \frac{57}{\sqrt{\frac{15(289) - (57)^2}{14}}}$$

$$t = 6.472$$

แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยผลต่างพฤติกรรมทางสังคม
ด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กรั้ววัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบล็อกแบบเต็มรูปแบบ
(กลุ่มทดลอง) กับแบบบล็อกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)

$$S_D^2 = \frac{\sum(D_1 - MD_1)^2 + \sum(D_2 - MD_2)^2}{(n_1 + n_2) - 2}$$

$$= \frac{84.926 + 72.400}{15 + 15 - 2}$$

$$= 5.618$$

$$S_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{S_D^2}{n_1} + \frac{S_D^2}{n_2}}$$

$$= \sqrt{\frac{5.618}{15} + \frac{5.618}{15}}$$

$$= 0.865$$

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}$$

$$= \frac{3.933 - 3.800}{0.865}$$

$$t = 0.153$$

ตาราง 7 แสดงผลคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดประสบการณ์แบบลูกแบบเต็มรูปแบบ (กลุ่มทดลอง)

ลำดับ ที่	คะแนนก่อนการทดลอง			คะแนนหลังการทดลอง			D ₁	D ₁ ²	(D ₁ -MD ₁) ²
	การสังเกต พฤติกรรม	การวัด พฤติกรรม	รวม (X ₁)	การสังเกต พฤติกรรม	การวัด พฤติกรรม	รวม (X ₂)			
1	10	3	13	18	9	27	14	196	22.410
2	13	1	14	18	6	24	10	100	0.538
3	13	3	16	20	5	25	9	81	0.070
4	11	5	16	19	6	25	9	81	0.070
5	11	5	16	21	5	26	10	100	0.538
6	11	5	16	20	9	29	13	169	13.942
7	12	2	14	21	8	29	15	225	32.878
8	15	2	17	20	5	25	8	64	1.602
9	19	3	22	20	9	29	7	49	5.134
10	14	4	18	22	5	27	9	81	0.070
11	11	8	19	21	8	29	10	100	0.538
12	18	6	24	22	7	29	5	25	18.198
13	12	5	17	18	10	28	11	121	3.006
14	15	9	24	20	8	28	4	16	27.730
15	16	8	24	20	9	29	5	25	18.198
ΣX	201	69	270	300	109	409	139	1433	144.922
$\bar{X}$			18.000			27.266	9.266		
S ²			14.285			3.351			

ตาราง 8 แสดงผลคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดประสบการณ์แบบบล็อกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)

ลำดับ ที่	คะแนนก่อนการทดลอง			คะแนนหลังการทดลอง			D ₂	D ₂ ²	(D ₂ -MD ₂) ²
	การสังเกต พฤติกรรม	การวัด พฤติกรรม	รวม (X ₁)	การสังเกต พฤติกรรม	การวัด พฤติกรรม	รวม (X ₂)			
1	10	3	13	19	6	25	12	144	18.783
2	9	3	12	15	6	21	9	81	1.779
3	10	4	14	20	4	24	10	100	5.447
4	15	2	17	17	3	20	3	9	21.771
5	14	4	18	20	8	28	10	100	5.447
6	16	2	18	20	3	23	5	25	7.107
7	10	5	15	18	9	27	12	144	18.783
8	12	7	19	20	9	29	10	100	5.447
9	12	8	20	18	9	27	7	49	0.443
10	17	4	21	19	8	27	6	36	2.775
11	14	4	18	19	4	23	5	25	7.107
12	12	9	21	19	8	27	6	36	2.775
13	15	7	22	21	5	26	4	16	13.439
14	13	8	21	21	9	30	9	81	1.779
15	14	7	21	19	9	28	7	49	0.443
ΣX	193	77	270	285	100	385	115	995	113.325
$\bar{X}$			18.000			25.666	7.666		
S ²			10.285			8.523			

แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านความ
มีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนกับหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบเต็มรูปแบบ
(กลุ่มทดลอง)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

$$= \frac{139}{\sqrt{\frac{15(1433) - (139)^2}{15 - 1}}}$$

$$t = 11.154$$

แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านความ
มีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนกับหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบปกติ (กลุ่มควบคุม)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

$$= \frac{115}{\sqrt{\frac{15(995) - (115)^2}{15 - 1}}}$$

$$t = 10.436$$

แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยผลต่างพฤติกรรมทางสังคม
ด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบเต็มรูปแบบ
(กลุ่มทดลอง) กับแบบบล็อกแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)

$$S_D^2 = \frac{\sum (D_1 - MD_1)^2 + \sum (D_2 - MD_2)^2}{(n_1 + n_2) - 2}$$

$$= \frac{144.922 + 113.325}{15 + 15 - 2}$$

$$= 9.223$$

$$S_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{S_D^2}{n_1} + \frac{S_D^2}{n_2}}$$

$$= \sqrt{\frac{9.223}{15} + \frac{9.223}{15}}$$

$$= 1.108$$

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}$$

$$= \frac{9.266 - 7.666}{1.108}$$

$$t = 1.444$$

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวจิณณภัส ศรีทรง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	63/1 หมู่ 3 ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี 16130
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านหนองมะคำ ตำบลหนองมะคำ อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี 15250
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2525	ประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดม่วงชุม อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
พ.ศ. 2528	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
พ.ศ. 2531	มัธยมศึกษาตอนปลาย (แผนกวิทย์-คณิต) จากโรงเรียนสิงห์บุรี อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี
พ.ศ. 2535	ค.บ. (เกียรตินิยมอันดับ 1) การศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยครูเทพสตรี ลพบุรี
พ.ศ. 2541	กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

๒๕

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบเต็มรูปแบบ

บทคัดย่อ
ของ
จันทน์ สิริทรง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2541

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยแบบฝึกแบบเต็มรูปแบบ กับแบบฝึกแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชายและหญิง อายุ 4 - 5 ปี ที่มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัยต่ำ กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนไพฑูริย์ศึกษา เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการเสนอชื่อของครูประจำชั้น จากนั้นนำกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาทำการสังเกต และวัดพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย (Pretest) เพื่อแบ่งเด็กเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 15 คน โดยให้กลุ่มทดลองได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยแบบฝึกแบบเต็มรูปแบบ และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยแบบฝึกปกติ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

1. แผนการจัดประสบการณ์ด้วยแบบฝึกแบบเต็มรูปแบบ และแบบฝึกแบบปกติ
2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น .76
3. แบบวัดพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น .70

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ Randomized Control - Group Pretest-Posttest Design สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t-Dependent และ t-test for Independent Samples ในรูปแบบ Difference Score

ผลการศึกษา พบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยแบบฝึกแบบเต็มรูปแบบ และแบบฝึกแบบปกติ ก่อนกับหลังทดลองมีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยแบบฝึกแบบเต็มรูปแบบ และแบบฝึกแบบปกติ มีผลต่างพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

120

SOCIAL BEHAVIORS OF PRESCHOOL CHILDREN PARTICIPATED
IN COMPLETED BLOCK ACTIVITIES

AN ABSTRACT
BY
JINNAPAS SRISONG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 1998